

ABSTRAKT

Regionální a strukturální politika EU a Česká republika

Ve své bakalářské práci pojednávám o významu a úloze regionální a strukturální politiky v rámci Evropské unie. Zaměřila jsem se na vývoj této politiky, jaké nástroje regionální politika používá a k čemu, a jaké si tato politika vytyčila cíle. Současně se zabývám postavením regionální politiky v České republice po roce 1989 a tím, zda Česká republika je dostatečně připravena využít pomoci Evropské unie v oblasti regionální politiky pro svůj ekonomický a sociální rozvoj.

Regional and structural policy of the European Union and the Czech Republic

In my bachelor work I dissert on importance and task of regional and structural policy in the frame of European Union. I focused on the progress of this policy, the used instruments of the regional policy and their purpose and the aim of this policy. Currently I put my mind on the status of the regional policy in the Czech Republic after 1989 and on the capability of the Czech Republic to take advantage of the European Union 's help in the sphere of regional policy for the economic and social development of this country.

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce Doc. RNDr. René Wokounovi, CSc. za odborné vedení a podnětné připomínky, které mi při zpracování bakalářské práce poskytl.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala.

Ve Zlíně 12.5.2005

.....

Autorka práce, která bakalářskou práci zpracovala, souhlasí se zapůjčením práce třetí osobě.

.....

OBSAH

ÚVOD	7
1 REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKA	10
1.1 DEFINICE REGIONÁLNÍ POLITIKY	10
1.2 MOTIVY EXISTENCE REGIONÁLNÍ POLITIKY	11
1.3 POJETÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY	12
1.4 VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY	13
1.5 CÍLE A NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY	14
2 REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKA EU	16
2.1 PŘÍČINY VZNIKU REGIONÁLNÍ POLITIKY, JEJÍ VÝZNAM PRO EVROPSKOU INTEGRACI A POZICE REGIONÁLNÍ POLITIKY V RÁMCI CELKOVÉ POLITIKY EU	16
2.2 VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY V EU	19
2.2.1 Období 1958 – 1973	19
2.2.2 Období 1974 – 1985	20
2.2.3 Období 1986 – 1993	20
2.2.4 Období 1994 – 1999	22
2.2.5 Období 2000 – 2006	22
2.2.6 Období 2007 – 2013	22
2.3 SOUČASNÁ REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKA EU	25
2.4 CÍLE REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY EU	26
2.4.1 Cíl 1	26
2.4.2 Cíl 2	27
2.4.3 Cíl 3	27
2.5 PRINCIPY REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY EU	29
2.5.1 Princip koncentrace	29
2.5.2 Princip partnerství	29
2.5.3 Princip programování	30
2.5.4 Princip adicionality	30
2.5.5 Princip monitorování a vyhodnocování	30
2.5.6 Princip solidarity	31
2.5.7 Princip subsidiarity	31
2.6 NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY EU	31
2.7 STRUKTURÁLNÍ FONDY EU	32
2.7.1 ERDF – Evropský fond regionálního rozvoje	33
2.7.2 ESF – Evropský sociální fond	34
2.7.3 EAGGF – Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond	35
2.7.4 FIFG – Finanční nástroj pro podporu rybolovu	36
2.8 FOND SOUDRŽNOSTI (CK – KOHEZNÍ FOND)	36
2.9 INICIATIVY SPOLEČENSTVÍ	37
2.10 ÚLOHA EIB PRO REGIONÁLNÍ POLITIKU EU	37
2.11 PROGRAMOVACÍ PROCEDURY REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY EU	38

2.11.1	Druhy programovacích dokumentů	39
2.12	STATISTICKÉ ČLENĚNÍ ÚZEMÍ ČLENSKÝCH STÁTŮ - NUTS	40
2.13	LEGISLATIVNÍ A INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKY	42
3	REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKA V ČR	44
3.1	VÝVOJ REGIONÁLNÍ POLITIKY V ČR	44
3.2	NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY V ČR	49
3.3	PŘEDVSTUPNÍ POMOC	50
3.3.1	Phare	51
3.3.2	SAPARD	52
3.3.3	ISPA	52
3.4	INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY	52
3.4.1	Územní členění České republiky pro potřeby regionální politiky a statistiky	52
3.4.2	Kompetence orgánů veřejné správy na jednotlivých úrovních v regionálním rozvoji	54
3.5	LEGISLATIVNÍ RÁMEC REGIONÁLNÍ POLITIKY V ČR	59
3.6	STRUKTURÁLNÍ FONDY A ČR	59
3.7	FOND SOUDRŽNOSTI	61
3.8	PROGRAMOVÉ ZABEZPEČENÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY V ČR	62
3.9	NÁRODNÍ ROZVOJOVÝ PLÁN	65
3.9.1	Vývoj vzniku NRP	66
3.9.2	Cíle NRP 2004 – 2006	66
3.10	RÁMEC PODPORY SPOLEČENSTVÍ	68
3.11	OPERAČNÍ PROGRAMY	71
3.11.1	Operační program Průmysl a podnikání	72
3.11.2	Operační program Infrastruktura	73
3.11.3	Operační program Rozvoj lidských zdrojů	74
3.11.4	Operační program Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství	74
3.12	SPOLEČNÝ REGIONÁLNÍ OPERAČNÍ PROGRAM – SROP	75
3.12.1	Cíle a strategie SROP	77
3.12.2	Principy a priority SROP	78
3.13	JEDNOTNÝ PROGRAMOVÝ DOKUMENT	79
	ZÁVĚR	81
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	87
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	91
	SEZNAM TABULEK	93
	SEZNAM PŘÍLOH	94

ÚVOD

Od 1.5.2004 se stala Česká republika právoplatným členem Evropské unie a platí pro ni stejné práva a povinnosti jako pro kterýkoliv jiný členský stát. Mimo jiné se jí otevřela možnost účastnit se na společných politikách EU, včetně politiky hospodářské a sociální soudržnosti (regionální a strukturální politika).

V současné době Evropská unie sdružuje 25 členských států¹. Její dnešní podoba je výsledkem procesu sjednocování, který probíhá v Evropě již od skončení druhé světové války. EU je organizací, která odpovídá potřebám členských států, které se v ní sdružily. Členské státy Evropské unie delegují část své suverenity společným evropským institucím, aby řešily ve vybraných oblastech otázky společného zájmu, zastupovaly je, jejich občany a EU jako celek vůči zemím mimo ni. Evropská unie má rysy nadstátní organizace, její orgány dostaly od členských států pravomoc vydávat právní akty závazné pro všechny fyzické i právnické osoby na území těchto členských států.

Cílem evropského sjednocování je odstraňování překážek mezi členskými státy. Součástí tohoto cíle je vytvoření jednotného vnitřního trhu a měnové unie, zajištění hospodářské prosperity a růst životní úrovně obyvatel členských zemí.

Při pohledu na regionální strukturu jakéhokoliv státu je možné nalézt jak prosperující regiony s vysokou úrovní, tak i regiony s podprůměrnou ekonomickou výkonností, s vysokou nezaměstnaností či s výraznějšími sociálními problémy. Vyrovnávání hospodářských a sociálních rozdílů mezi jednotlivými státy a regiony provádí Evropská unie prostřednictvím politiky hospodářské a sociální soudržnosti. V praxi to znamená, že EU

¹ Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Belgie, Lucembursko, Velká Británie, Irsko, Dánsko, Řecko, Španělsko, Portugalsko, Finsko, Rakousko, Švédsko, Česká republika, Malta, Kypr, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Maďarsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko

finančně podporuje regiony, které doposud nejsou hospodářsky rozvinuty tak, jak by to odpovídalo průměru členských zemí.

Regionální politika Evropské unie patří mezi koordinované (komunitární) politiky – tzn. že realizace samotné regionální politiky spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace náleží do nadnárodní působnosti, tj. orgánů Evropské unie. Právě tímto je regionální politika EU naprosto originální a nemá ve světě obdoby.

V roce 1988 byla regionální politika integrována s částí sociální a zemědělské politiky (v reakci na kritiku nízké míry koordinace mezi těmito politikami) do tzv. strukturální politiky či politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Dnes se řadí mezi nejvýznamnější politiky v rámci EU, a tomu také odpovídá podíl na společném rozpočtu Unie, který tvoří přibližně třetinu celkových výdajů.

Postupně byly vytvořeny strukturální fondy, jako nástroje regionální a strukturální politiky, jejichž základním účelem je snižovat zaostalost znevýhodněných regionů a zajistit jejich vyrovnaný a trvale udržitelný rozvoj, prostřednictvím rozvojových programů a projektů. Strukturální fondy poskytují dostatečný prostor pro individuální přístupy k řešení konkrétních problémů členských států.

Již z pohledu na historii EU je patrné, že regionální politika procházela několika etapami, než dospěla do takové fáze v jaké se nachází nyní. Regionální politika musí být flexibilní, aby se mohla přizpůsobovat problémům, které nastávají v každém čase a v každé zemi, a mohla je řešit.

V České republice v minulých letech nebyla regionální politice věnována téměř žádná pozornost. V devadesátých letech, kdy došlo ke změně politické situace a tím i ke změně hospodářské a sociální situace, se začaly projevovat stále větší meziregionální rozdíly v socioekonomickém a hospodářském rozvoji a bylo potřeba vytvořit systém regionální politiky v ČR v návaznosti na regionální politiku EU.

Vstup České republiky do EU je výrazným kvalitativním posunem, který přinese značné prostředky strukturálně postiženým regionům, pomůže rozvoji venkova, podpoří výstavbu nové, velmi důležité a potřebné infrastruktury, bude značným impulsem v oblasti investic do ochrany životního prostředí. Posílí šance mladých lidí studovat v zahraničí, rozšíří se možnosti našich obyvatel pracovat v zemích EU a padnou další překážky při našem cestování po Evropě.

Svou bakalářskou práci jsem rozdělila do tří okruhů:

- 1. Regionální a strukturální politika** – jedná se o teoretickou část, co to vlastně je regionální a strukturální politika, důvody její existence, její cíle,
- 2. Regionální a strukturální politika EU** – kde popisují postavení a vývoj regionální a strukturální politiky v Evropské unii,
- 3. Regionální a strukturální politika v České republice** – v této části popisují vývoj a situaci regionální politiky u nás.

1 REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKA

1.1 Definice regionální politiky

Regionální politika je vyjádřena mnoha definicemi. Jako jednu z mnoha charakteristik regionální politiky je možné uvést, že se jedná o **soubor cílů, opatření a nástrojů, vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.**²

V „Jednotném evropském aktu“ byl v roce 1987 cíl regionální politiky specifikován v člancích 130A-130E, přičemž základním je článek 130A: *„Společenství za účelem podpory harmonického vývoje Společenství jako celku rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Společenství se především zaměří na snižování rozdílů mezi různými regiony a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů.“*³

Ve svazku edice Strukturální fondy, který připravilo a vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR je uvedena tato definice: **Cílem regionální politiky je posilování hospodářské a sociální soudržnosti EU prostřednictvím regionálních, strukturálních, sociálních opatření a opatření v zemědělství a na trhu pracovních sil.**⁴

² Mates, P., Wokoun, R. – Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy

³ Jednotný evropský akt

⁴ Slovníček vybraných pojmů politiky soudržnosti EU

V takovémto výčtu definicí bychom mohli pokračovat, ale všechny mají společné jedno – smyslem regionální politiky je podporovat harmonický a vyvážený rozvoj regionů, snižování nezaměstnanosti, rozvoj lidských zdrojů, snižování regionálních disparit, ochrana životního prostředí a zabezpečení rovných příležitostí pro muže a ženy.

1.2 Motivy existence regionální politiky

Regionální politika je ovlivňována mnoha faktory vycházejícími jak z oblasti ekonomické, sociální, ekologické či politické, apod.

Nejvíce faktorů je z **ekonomické oblasti** – např. plné využití všech výrobních faktorů, zejména výrobních sil, ekonomický růst všech regionů, optimální rozmístění podniků (dosažení kompromisu mezi potřebami podniků a veřejnými požadavky), náklady na přelidnění (optimální velikost měst), omezení vlivu regionální nerovnosti na inflaci (např. růst mezd při nedostatku pracovních sil nebo nárokování obyvatel zaostávajících regionů na stejně vysokou životní úroveň jako mají v regionech nejvyspělejších). Ze **sociálních faktorů** jde např. o plnou zaměstnanost, o regionální rozdělení příjmů, o dosažení maximální míry tzv. obecného blaha. Významné jsou i **ekologické faktory** a to působící nejen v zájmu obyvatel méně rozvinutých regionů, ale i v zájmu obyvatel přelidněných regionů. Patří sem samozřejmě i **politické motivy**, jenže ty jsou těžce odlišovány od motivů sociálních, poněvadž politický populismus se získává nejčastěji argumenty vycházejícími ze sociálních hledisek.⁵

⁵ Úvod do regionálních věd a veřejné správy

1.3 Pojetí regionální politiky

Postupem času, jak se regionální politika vyvíjela, je regionální politika pojímána jako:

- Ø tradiční regionální politika – do poloviny 70. let dvacátého století,
- Ø moderní regionální politika – od druhé poloviny 70. let dvacátého století,
- Ø akcelerační regionální politika – v současnosti, usiluje o urychlení procesu přizpůsobení poskytováním finanční podpory.

Tradiční regionální politika byla zaměřena na regiony s relativně stálými problémy a na regiony vysoce rozvinuté nebo zaostávající (většinou zemědělské oblasti). Strategií této politiky byl regionální růst a její orientace byla zejména na kapitál, suroviny a velké firmy. Nástrojem bylo meziregionální přerozdělování. Tradiční regionální politika byla vedena centrální formou a tudíž i z tohoto důvodu nedokázala pružně a odpovídajícím způsobem reagovat na rychlé změny v regionech.

Moderní regionální politika se narodila od tradiční regionální politiky zaměřovala na regiony postižené strukturálními změnami a její strategií byly regionální inovace. Tato politika se odklonila od jednoznačného centrálního vedení a převedla řešení regionálních problémů na samotné regiony. Svou orientaci zaměřila na informace, technologie, služby, malé a střední firmy.

Akcelerační regionální politika, prosazovaná v současnosti, je charakterizována liberálním přístupem, upouští od zasahování státu při řešení regionálních problémů, snaží se o vytvoření efektivního prostorového systému, o rozvoj aktivit soukromého sektoru v regionech s problémy a klade především důraz na využívání vlastních ekonomických schopností regionu. Při realizaci akcelerační regionální politiky je využívána podpora soukromého kapitálu, regulace rozvoje malého a středního podnikání, managementu a

služeb, podpora oblastí vědeckotechnického rozvoje, budování technologických parků či podnikatelských zón.⁶

1.4 Vývoj regionální politiky

Počátkem 30. let dvacátého století se začala vyvíjet regionální politika ve Velké Británii, kde se v době velké hospodářské krize značně prohloubily ekonomické a sociální rozdíly mezi jednotlivými regiony a docházelo ke zvyšování nezaměstnanosti. V roce 1934 byl přijat „Zákon o speciálních územích“, který definoval problémové regiony a způsoby pomoci těmto regionům. Regionální politika ve Velké Británii dosáhla vysoké úrovně, kterou si udržela do současnosti.

Po druhé světové válce se začala regionální politika rozvíjet postupně ve Francii a v Itálii. Francie se vyznačovala extrémní dichotomií mezi pařížským regionem a ostatním územím. Francouzská regionální politika směřovala svůj zájem na vyváženou regionální strukturu a snažila se omezit další rozrůstání Paříže. V Itálii se regionální politika v prvopočátcích snažila řešit nadměrné rozdíly v ekonomické úrovni mezi severem a jihem země. Byl přijat plán zaměřený na industrializaci tradičních zemědělských regionů, které byly velmi zaostalé.

V západoevropských zemích byla regionální politika realizována od přelomu 50. a 60. let, zejména v Německu, Nizozemí a ve skandinávských zemích. V Německu se zaměřila na podporu restrukturalizace. V Nizozemí na vysoce urbanizované regiony se sociálními, infrastrukturálními a ekologickými problémy a ve skandinávských zemích na řešení problémů málo zalidněných regionů za polárním kruhem.

⁶ Wokoun, R. - Česká regionální politika v období vstupu do EU

V postkomunistických zemích dochází k zapojení regionální politiky až koncem 80. let při přechodu těchto zemí k tržnímu hospodářství. Hlavním úkolem regionální politiky v těchto zemích je zmírnění výrazné regionální rozdílnosti v míře nezaměstnanosti, kterou vyvolal právě tento přechod k tržní ekonomice.⁷

1.5 Cíle a nástroje regionální politiky

Cílem regionální politiky je odstranění či zmírnění hlavních regionálních problémů, jejich výrazných meziregionálních rozdílů, které bývají analyzovány na základě porovnání a následného vyhodnocení určitých ukazatelů s ostatními regiony stejného charakteru. Nejčastěji se jedná o problémy vzniklé v rámci restrukturalizace, kdy regiony nejsou schopny vzniklé změny zvládnout vlastními silami, a projevují se v oblastech nezaměstnanosti, v průměrných příjmech regionu či v rozdílnosti hrubého domácího produktu s jednotlivými regiony.

Regionální politiky se uskutečňují pomocí nástrojů, které jsou členěny do základních skupin:

- Ø nástroje makroekonomické povahy,
- Ø nástroje mikroekonomické povahy,
- Ø ostatní nástroje.

Podle toho jakého cíle regionální politiky chceme dosáhnout, odvozujeme jaké nástroje regionální politiky využijeme.

⁷ Úvod do regionálních věd a veřejné správy

Nástroje makroekonomické povahy jsou představovány **fiskální politikou** státu, kdy prostřednictvím státního rozpočtu dochází k meziregionálnímu přerozdělování, kdy regiony s vysokými příjmy přispívají do státního rozpočtu mnohem více než regiony s nižšími příjmy obyvatelstva a firem. Dalšími možnostmi jsou **monetární politika**, kdy dochází k ovlivňování množství peněz v ekonomice, nebo **protekcionismus**, což je ovlivňování dovozních limitů a cel. Tyto makroekonomické nástroje jsou omezeny ostatními národohospodářskými cíly, poněvadž vládní politika chce udržet inflaci na přijatelné úrovni, udržet vyrovnanou platební bilanci.

Nástroje mikroekonomické povahy nám ovlivňují rozhodnutí ekonomických subjektů o jejich lokalizaci. Podle toho na který ekonomický subjekt jsou nasměrovány se může jednat buď o **realokaci pracovních sil**, kdy jsou poskytovány úhrady nákladů na stěhování, výkup nemovitostí nebo podpora při nákupu nového bydlení, anebo o **realokaci kapitálu** pomocí kapitálových subcencí či subvencí na pracovní sílu, levných úvěrů, snížených daní, dotací na dopravu, apod.

Mezi **ostatní nástroje**, které mají spíše výjimečné použití, patří **administrativní** či **institucionální nástroje**.⁸

⁸ Wokoun, R. - Česká regionální politika v období vstupu do EU

2 REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKA EU

2.1 Příčiny vzniku regionální politiky, její význam pro evropskou integraci a pozice regionální politiky v rámci celkové politiky EU

V prvopočátcích vzniku Evropské unie nebyla regionální politika natolik potřebná, poněvadž její zakládající státy měly hospodářskou, ekonomickou a životní úroveň bez jakýchkoliv větších diferenciací. Ovšem postupem času s přistupujícími novými zeměmi docházelo ke stále větším rozdílům mezi jednotlivými členskými státy, a proto bylo zapotřebí vytvoření podmínek a pravidel pro snižování těchto rozdílů a vytvoření vzájemné rovnováhy v rámci Evropské unie. Přestože je EU jednou z hospodářsky nejúspěšnějších oblastí světa, mezi jednotlivými členskými státy existují značné regionální disparity, které se snaží regionální a strukturální politika EU řešit. To, že existují v Evropské unii chudší a bohatší státy je dáno v jejich rozdílném historickém vývoji, v geografických, demografických, kulturních, jazykových a jiných zvláštěnostech.

Jedním z důvodů pro zavedení regionální politiky v Evropské unii, byla též neschopnost některých států řešit závažné problémy, které vznikaly mezi jednotlivými regiony členských zemí EU či snaha o vytvoření ekonomické a monetární unie a mnoho dalších. Příčiny meziregionálních rozdílů mohou být různé. Při jejich nadměrné akumulaci mohou vzniknout problémové regiony, které členíme na tři základní typy:

- Ø **regiony s nízkým výskytem přírodních zdrojů** doposud zaměřené na extenzivní formy zemědělství a málo přitažlivé pro průmysl,
- Ø **regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů**, způsobeným většinou nedostatkem kapitálu,

Ø regiony se stagnujícími či upadajícími profilujícími hospodářskými odvětvími.⁹

Velké meziregionální rozdíly sociálně-ekonomické úrovně nepříznivě ovlivňují další rozvoj celého státu a mohou být příčinou vyvolání sociálních a politických konfliktů. Tato skutečnost vedla zejména v zemích s tržní ekonomikou k formulaci a realizaci regionální politiky, od které se očekává příznivé ovlivnění prostorových důsledků volné tržní ekonomiky v duchu vytvoření podmínek pro další ekonomický růst regionů a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.

Regionální politika není záležitostí pouze několika pár let. Stále se budou objevovat odvětví v určitých regionech, která budou stagnovat či zanikat a hospodářské aktivity z daného regionu se přesunou do jiných regionů. Proto je zapotřebí regionální politiky, aby těmto upadajícím regionům pomohla najít jiné zdroje pro jejich rozvoj a zmírnila negativní následky těchto změn.

Regionální politika byla v roce 1988 sloučena s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky. Politika hospodářské a sociální soudržnosti, též nazývaná regionální a strukturální politikou, je jednou z nejvýznamnějších politik EU. Přesto, že se řadí mezi poměrně mladé aktivity Evropské unie, její význam v posledním období neustále roste. Zaujímá jedno z dominantních postavení v rámci celkové hospodářské politiky EU, řadí se hned na druhé místo za politiku zemědělskou, a na její uskutečňování je vynakládáno zhruba 35% finančních prostředků z celkového rozpočtu Evropské unie. V současné době je zřejmá snaha o postupné posilování prostředků věnovaných na regionální politiku na úkor snižování výdajů v oblasti společné zemědělské politiky. Pro

⁹ Úvod do regionálních věd a veřejné správy

regionální a strukturální politiku EU je typická snaha o co největší efektivitu využívání finančních prostředků.¹⁰

Regionální politika není prováděna přímo institucemi Evropské unie, ale spadá do kompetence národních vlád členských zemí, tzn. že její těžiště spočívá v členských státech a orgány EU se snaží pouze o její koordinaci a harmonizaci. Národní vlády členských států přesouvají své kompetence v oblasti regionální politiky nejen na nižší úrovně své vlády, ale i na nadnárodní orgány, proto můžeme sledovat provádění regionální politiky EU na několika úrovních:

- Ø **nadnárodní úroveň** – regionální politika je prováděna přímo EU,
- Ø **národní úroveň** – regionální politika je prováděna jednotlivými členskými zeměmi, které postupně přejímají některá společná pravidla EU,
- Ø **regionální úroveň** – regionální politika je prováděna ve většině zemí a je snaha ji stále více posilovat.¹¹

Rozvoj regionální a strukturální politiky je spojen s historií rozšiřování Evropské unie. Mezi procesem evropské integrace a důležitostmi politiky regionální soudržnosti, která stále roste, je možné nalézt mnoho paralel. Politika soudržnosti EU stále prochází neustálými změnami, proto je potřeba účinnost této politiky zlepšovat novými reformami, neboť strukturální operace zatím nepřinášejí očekávané výsledky, stále jsou značné rozdíly mezi bohatými a chudými regiony. Reformy strukturálních fondů dávají členským státům významnější úlohu při správě programů a vyšší zodpovědnost za tuto správu.

¹⁰ Wokoun, R. - Česká regionální politika v období vstupu do EU

¹¹ Úvod do regionálních věd a veřejné správy

2.2 Vývoj regionální politiky v EU.

Vývoj regionální a strukturální politiky v EHS, později v EU můžeme shrnout do 5 základních etap a v současné době již plánované šesté etapy:

Ø 1958 – 1973

Ø 1974 – 1985

Ø 1986 – 1993

Ø 1994 – 1999

Ø 2000 – 2006

Ø 2007 – 2013

2.2.1 Období 1958 – 1973

První období je charakteristické individuálním přístupem bez jakékoliv koordinace na nadnárodní úrovni. Zakládající členské země¹² věřily, že zavedením volného trhu se vyrovnají regionální rozdíly uvnitř EHS, proto byla pozornost soustředěna hlavně na makroekonomické problémy. Mezi zakládajícími zeměmi nebyly tak výrazné difference, spíše šlo o vnitřní regionální disparity. Homogenost v hospodářském prostoru EHS tedy nevyžadovala společnou regionální politiku. Pozornost byla soustředěna zejména na oblasti postižené útlumem těžkého průmyslu a zaostalé venkovské regiony. V roce 1973 došlo k prvnímu rozšíření¹³ a zároveň došlo k výrazným diferencím nejen mezi členskými státy, ale zejména mezi jednotlivými regiony.

¹² Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Belgie a Lucembursko - 1957

¹³ Dánsko, Irsko a Velká Británie - 1973

V tomto období vznikla Evropská investiční banka (EIB), která poskytovala půjčky a garance na projekty v méně rozvinutých regionech. Vznikl též Evropský sociální fond (ESF), financující sociální politiku (ta byla v té době prováděnou nezávisle na regionální) a Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond (EAGGF).¹⁴

2.2.2 Období 1974 – 1985

V tomto druhém období došlo k poklesu ekonomické dynamiky a nárůstu strukturálních krizí, poněvadž proběhlo rozšíření o státy s méně rozvinutou ekonomikou a s výraznými regionálními disparitami. Velká Británie výrazně prosadila regionální politiku, poněvadž vstupem do ES přišla o značné příjmy z cel, a právě regionální politika jí měla kompenzovat tyto ztráty a pomoci restrukturalizovat staré průmyslové oblasti. V tomto období již lze hovořit o "společné" regionální politice uskutečňované orgány ES na nadnárodní úrovni, která se zaměřovala především na restrukturalizaci starých průmyslových regionů. Došlo k přijetí další členské země – Řecka v roce 1981.

Byl zřízen Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) – jako základní nástroj spravování a financování regionální politiky. Začala též podpora přeshraniční spolupráce v rámci úsilí vytvoření jednotného prostoru bez hraničních bariér.

2.2.3 Období 1986 – 1993

Třetí období bylo relativně příznivějším obdobím pro regionální a strukturální politiku. Proběhla další fáze rozšiřování¹⁵. Začalo zahájení projektu Jednotného vnitřního

¹⁴ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství

¹⁵ Portugalsko, Španělsko - 1986

trhu a schválením Jednotného evropského aktu¹⁶. Objevil se nový prvek - střednědobé plánování regionálních programů, který byl později využit při reformě regionální politiky, která proběhla v druhé polovině osmdesátých let po schválení Jednotného evropského aktu. Reforma regionální politiky byla nutná z důvodů strukturálních problémů, které se vyskytly ve Velké Británii, v severní Francii, v Belgii, v severním Španělsku i v severní Itálii.

Z roku 1987 pochází definice regionální politiky, (uvedená v „Jednotném evropském aktu“), že **Společenství za účelem podpory harmonického vývoje Společenství jako celku rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti a zaměřuje se zvláště na zmenšování nerovnoměrností mezi různými regiony a soustřeďuje se na zaostalé regiony, jimž se dostává nejmenší podpory.** V roce 1988 bylo nejvyššími orgány ES přijato rozhodnutí o integraci regionální politiky s částí sociální a agrární politiky do politiky strukturální. Bylo stanoveno celkem 5 Cílů strukturální politiky pro období 1989 – 1993:

- Ø Cíl 1 – podpora rozvoje a strukturální změny zaostávajících regionů,
- Ø Cíl 2 – přeměna regionů nebo jejich částí, které jsou vážně ohroženy průmyslovým úpadkem,
- Ø Cíl 3 – boj s dlouhodobou nezaměstnaností,
- Ø Cíl 4 – podpora integrace mladých lidí,
- Ø Cíl 5 – podpora rozvoje venkovských regionů
 - a) urychlením strukturálních změn v zemědělství v rámci reformy společné zemědělské politiky,
 - b) podpora rozvoje a strukturálních změn venkovských regionů.¹⁷

Předmětem regionální politiky se staly Cíle č. 1, 2 a 5b.

¹⁶ JEA – vstoupil v platnost 1.7.1987

¹⁷ Nařízení Rady (ES) č. 2052/1988

2.2.4 Období 1994 – 1999

Ve čtvrtém období zůstaly z předchozích let zachovány všechny stanovené Cíle, poněvadž se osvědčily, pouze po přijetí dalších států (Finsko, Rakousko, Švédsko – 1995) byl zformulován nový, šestý cíl strukturální politiky:

- Ø Cíl 6 – rozvoj a strukturální změny regionů s extrémně nízkým zalidněním.

V roce 1994 byly Evropskou unií schváleny dva dokumenty – „Evropa 2000+“ a na něj navazující „Principy rozvojové politiky evropského prostoru“. Tyto dokumenty, přestože nemají právní závaznost, jsou klíčovými materiály regionálního rozvoje k dosažení hospodářské a sociální soudržnosti, a výchozími dokumenty pro zpracování regionální strategie EU a koncepce rozvoje regionů.¹⁸

2.2.5 Období 2000 – 2006

Páté období (2000 – 2006) popisují v kapitole 2.3. a dále.

2.2.6 Období 2007 – 2013

Dne 18. února 2004 zveřejnila Evropská komise Třetí zprávu o hospodářské a sociální soudržnosti (tzv. Třetí kohezní zpráva), charakterizující stávající úspěšnost strukturální politiky a formulující východiska politiky pro další programovací období. Evropská komise představuje své nové vize o partnerství pro soudržnost v rozšířené Unii pro období 2007-2013, které navazují na uveřejněný návrh finanční perspektivy pro toto

¹⁸ Wokoun, R. - Česká regionální politika v období vstupu do EU

období vymezující politice soudržnosti rozpočet ve výši 336 miliard Euro. Zpráva je rozdělena do čtyř částí:

- Ø **Situace a trendy** - soustředí se na vlastní problematiku soudržnosti na národní a regionální úrovni (problematika konvergence HDP/osobu, zaměstnanost, růst produktivity apod.).
- Ø **Dopad politik členských států na soudržnost** - je sledována celková výše veřejných výdajů, regionální dopady vládních výdajů (regionální diference), vliv daňové politiky na regionální HDP a role regionální politiky jednotlivých členských zemí,
- Ø **Dopad politik Společenství: konkurenceschopnost, zaměstnanost a soudržnost** - je pozornost věnována současným politikám Společenství, dílčím politikám jako je reforma společných politik: zemědělství a rybolov, státní pomoci a politika soudržnosti, problematika spravedlnosti a vnitřních věcí a vnímání politik Společenství na regionální úrovni,
- Ø **Dopad a přidaná hodnota strukturálních politik** - jedná se o charakteristiku přínosu strukturální politiky na regionální úrovni.

Evropská komise zveřejnila též návrhy pěti nových nařízení upravujících budoucí podobu politiky hospodářské a sociální soudržnosti v období 2007-2013:

- Ø Nařízení Rady o obecných ustanoveních týkajících se ERDF, ESF a Fondu soudržnosti,
- Ø Nařízení o Evropském fondu pro regionální rozvoj,
- Ø Nařízení o Evropském sociálním fondu,
- Ø Nařízení o Fondu soudržnosti,
- Ø Nařízení k novému nástroji - Evropskému sdružení pro přeshraniční spolupráci.

Politika soudržnosti bude i nadále podporovat zaostávající regiony, avšak pozmění se její podoba. Jednotlivými cíli politiky budou:

- Ø konvergence,
- Ø regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost,
- Ø evropská územní spolupráce.

Další změna by měla nastat v oblasti implementačního systému. Evropská komise navrhuje přijetí souhrnného strategického dokumentu ke kohezní politice, který bude klást důraz na propojenost politiky soudržnosti s ostatními politikami Společenství, mělo by dojít ke zjednodušení procedur prostřednictvím širokého uplatnění zásady subsidiarity. Taktéž je navrhováno zachovat dvouúrovňový systém plánovacích dokumentů (na evropské úrovni a národní úrovni). Ovšem na rozdíl od stávajícího programovacího období budou operační programy definovat pouze rozvojové priority a bude opuštěn systém programových dodatků. Výraznou změnou bude snížení počtu fondů ze stávajících 6 (strukturální fondy + Fond soudržnosti) na 3 (včetně Fondu soudržnosti). Zároveň by mělo být prosazeno pravidlo jeden program jeden fond. Evropská komise navrhuje rovněž úpravy v oblasti finančního řízení.¹⁹

¹⁹Třetí zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti je dostupná na internetových stránkách <http://www.strukturalni-fondy.cz/index.php?show=000009003007>, v českém znění

2.3 Současná regionální a strukturální politika EU

V současné době má Evropská unie 25 členských států.

státy	členy EU od roku
Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Belgie a Lucembursko	zakládající státy 1957
Dánsko, Irsko, Velká Británie	1973
Řecko	1981
Španělsko, Portugalsko	1986
Rakousko, Finsko, Švédsko	1995
Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko	2004

Tab. 1 - Postupné rozšiřování EU

Pramen:

<http://www.euroskop.cz/cze/article.asp?id=39827&chapter=0&preview=&cat=&ts=2ec64>,
ze dne 18-02-2005

Období 2000 – 2006, které právě probíhá, je charakteristické svou snahou po větší efektivnosti využívání finančních prostředků. Na tuto situaci reaguje i rozpočet Evropské unie, který již delší dobu prosazuje trend poklesu výdajů na společnou zemědělskou politiku a současně posiluje výdaje na regionální politiku. Postupně všechny členské země EU přistoupily k realizaci vlastní národní regionální politiky, pomocí které se snaží o snížení rozdílů v životní úrovni mezi regiony a bojují s vysokou regionální nezaměstnaností.

2.4 Cíle regionální a strukturální politiky EU

V zájmu větší koncentrace, efektivity a jednoduchosti bylo dřívějších 6 Cílů v návrhu reformy regionální politiky v roce 2000 koncentrováno do nových 3 Cílů. Každá oblast může být zahrnuta buď pod Cíl 1, nebo Cíl 2, tyto cíle mají regionální charakter, proto se označují jako „regionální cíle“. Cíl 3 se vztahuje na území celé Unie (kromě regionů spadajících pod Cíl 1), proto se o něm hovoří jako o "horizontálním cíli".

1994 - 1999	2000 - 2006
Cíl 1 Pomoc regionům, jejichž rozvoj zaostává	Cíl 1 Pomoc regionům, jejichž rozvoj zaostává
Cíl 6 Pomoc rozvoji řídkce obydleným regionům	
Cíl 2 Restrukturalizace regionů, které jsou vážně zasaženy poklesem průmyslu	Cíl 2 Hospodářská a společenská konverze oblastí, které čelí strukturálním problémům (průmyslové, městské, venkovské, rybářské)
Cíl 5b Další rozvoj zemědělských oblastí	
Cíl 3 Boj s dlouhodobou nezaměstnaností, usnadnění integrace do pracovního života pro mladé lidi a ty, kteří jsou vyloučeni z pracovního trhu, podpora rovných příležitostí pro muže a ženy	Cíl 3 Adaptace a modernizace politiky a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti
Cíl 4 Adaptace pracovní síly na změny v průmyslu a proměny výrobních systémů	

Tab. 2 - Porovnání Cílů EU v období 1994 – 1999 a 2000 – 2006

Pramen: Česká regionální politika v období vstupu do EU

2.4.1 Cíl 1

Původní Cíl 1 spojený s Cílem 6, je zaměřen na podporu rozvoje zaostávajících regionů odpovídajících úrovni NUTS II a je určen pro regiony s HDP pod hranicí 75 %

průměru EU za poslední tři roky. Cíle 1 je dosahováno za podpory prostředků ze všech čtyř strukturálních fondů – ERDF, ESF, EAGGF (podpůrná sekce) a FIFG. O zařazení regionu do tohoto Cíle rozhoduje Evropská komise.

2.4.2 Cíl 2

Jedná se o spojené původní Cíle 2 a 5b, a zaměřuje se na podporu oblastí potýkajících se s restrukturalizací, které nedostávají podporu z Cíle 1 (tj. všech oblastí, které nespádají pod Cíl 1), spadající do úrovně NUTS III, a které dlouhodobě vykazují za poslední tři roky průměrnou míru nezaměstnanosti vyšší než je v ES, kriminality, špatnou úroveň školství nebo životního prostředí, nízká úroveň vzdělání obyvatelstva. Jsou to oblasti, kde došlo či dochází k velkým hospodářským a sociálním změnám v oblasti průmyslu a služeb, též oblasti venkovské, které upadají z důsledku nedostatečné ekonomické diverzifikace nebo městské oblasti, kde nastaly problémy v důsledku ztráty hlavních ekonomických aktivit a oblasti závislé na rybolovu. Cíl 2 je financován prostředky ERDF a ESF. O zařazení regionu do tohoto Cíle rozhoduje opět Evropská komise po konzultaci s jednotlivými členskými státy.

2.4.3 Cíl 3

Tento Cíl vznikl spojením původních Cílů 3 a 4, se zaměřením na podporu rozvoje lidských zdrojů pomocí politiky zaměstnanosti a vzdělání, tj. snížení nezaměstnanosti prostřednictvím rekvalifikace, vzdělávání a školení. Je určen pro regiony, které nezískávají podporu z Cíle 1. Na dosažení Cíle 3 se využívají finanční prostředky z ESF.

Stejně tak bylo provedeno snížení počtu Iniciativ Společenství z původních 13 na současné 4:

- Ø Nadnárodní, meziregionální a přeshraniční spolupráce – INTERREG,
- Ø obnova a rozvoj měst a městských aglomerací – URBAN,
- Ø rozvoj venkova – LEADER,
- Ø podpora boje proti diskriminaci a nerovnoprávnosti na trhu práce – EQUAL.²⁰

	Cíl 1	mimo regiony Cíle 1	Cíl 2	Cíl 3	Intrreg III	Urban II	Leader + Equal
ERDF	X		X		X	X	
ESF	X		X	X			X
EAGGF	X	X					X
FIFG	X	X					

Tab. 3 - **Financování Cílů a Iniciativ Společenství ze Strukturálních fondů**

Pramen: http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/prord/sf_fr.htm,

ze dne 26-02-2005

Při schvalování finančních prostředků na období 2000 – 2006 došlo ke striktnímu oddělení finančních prostředků pro stávající země a pro kandidátské země. Finanční prostředky slouží k naplňování jednotlivých Cílů a jsou přidělovány podle toho, zda daný region splňuje požadovaná kritéria ve srovnání s ostatními regiony (k porovnávání jednotlivých regionů slouží v Evropské unii tzv. nomenklatura územních statistických jednotek – NUTS).

²⁰ Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech

2.5 Principy regionální a strukturální politiky EU

Regionální a strukturální politika EU se při snaze o snižování rozdílů mezi úrovněmi jednotlivých regionů členských států opírá o základní principy – **princip monitorování a vyhodnocování, princip koncentrace, princip partnerství, princip programování a princip adicionality, subsidiarity a solidarity**. Podle těchto principů je třeba splnit podmínky k využívání strukturálních fondů, které stanovila Evropská unie. Zejména jde o zpracování programové dokumentace.

2.5.1 Princip koncentrace

U tohoto principu je dbáno na to, aby se co nejvíce prostředků soustředilo do regionů s nejvážnějšími problémy, ale pouze na předem definované cíle. Je sledováno, aby nedocházelo ke zbytečnému rozměňování zdrojů do mnoha malých projektů, ale aby byly soustředěny na projekt, kde je očekáván maximální přínosový efekt pro region.

2.5.2 Princip partnerství

Poskytnutí pomoci ze strany EU vyžaduje aktivní spolupráci jak samotných příjemců pomoci ve všech fázích a na všech úrovních procesu, tak i dalších subjektů (jmenovaných členským státem) - regionálních, místních orgánů a jiných příslušných veřejných orgánů, hospodářských a sociálních partnerů a dalších.

2.5.3 Princip programování

Programování znamená, že členské země mohou čerpat prostředky pouze na základě vypracovaných víceletých a víceoborových programů rozvoje, které bývají předkládány ve formě programových dokumentů Evropské komisi. Programovací období EU trvá zpravidla 6 let.

2.5.4 Princip adicionality

Princip adicionality, nebo-li doplňkovosti, znamená, že prostředky ze strukturálních fondů jsou určeny pouze jako doplňující prostředek k vlastním výdajům členských států. Finance ze strukturálních fondů nesmí nahrazovat národní výdaje. Je kladen důraz na finanční zainteresování členského státu a jeho orgánů, což má vést k vyšší efektivnosti a zodpovědnosti při využívání poskytnutých prostředků.

2.5.5 Princip monitorování a vyhodnocování

Jedná se o průběžné sledování a vyhodnocování efektivního využívání prostředků získaných ze zdrojů EU ve všech fázích procesu z hlediska věcného i finančního. Monitorování a hodnocení probíhá ve třech etapách:

- Ø etapa přípravná – ex ante,
- Ø etapa průběžné realizace – interim,
- Ø etapa po skončení realizace – ex post.²¹

²¹ Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech

2.5.6 Princip solidarity

Tento princip předpokládá, že hospodářsky vyspělejší státy budou svými finančními prostředky vkládanými do společného rozpočtu EU pomáhat financovat rozvoj států, které jsou méně ekonomicky rozvinuté.

2.5.7 Princip subsidiarity

Znamená, aby jednotlivé cíle byly plněny na co nejnižší možné úrovni rozhodování, pokud je tato úroveň schopna toto plnění cílů uspokojivě zajistit, jak po stránce ekonomické, tak po stránce kvalifikační.

2.6 Nástroje regionální politiky EU

Evropská unie využívá celou řadu nástrojů regionální politiky. Významnými ekonomickými nástroji zaměřenými na podporu podnikání v problémových oblastech jsou:

- Ø kapitálové granty,
- Ø dotace na úroky nebo úvěry,
- Ø daňové úlevy,
- Ø zvýhodněné odpisové sazby,
- Ø dotace na nově vytvořená pracovní místa.

2.7 Strukturální fondy EU

Hlavním nástrojem regionální a strukturální politiky EU se staly **strukturální fondy** a **fond soudržnosti**, které pozitivně přispívají ke snižování regionálních rozdílů a jejich význam je pro hospodářskou a sociální soudržnost v rámci EU nezastupitelný. Pomoc ze strukturálních fondů je směřována zejména k těmto sektorům – **podnikání, doprava, životní prostředí, výzkum a inovace, informační společnost, zaměstnanost, rybolov, cestovní ruch a kultura, regionální plánování, rozšíření, mírové iniciativy**.

Strukturální fondy Evropské unie jsou spravovány Evropskou komisí a slouží k financování strukturální pomoci EU. Tato pomoc je převážně směřována do chudších regionů členských států, ve kterých je prostřednictvím této pomoci posilována hospodářská a sociální soudržnost EU.

Evropská regionální politika je společnou politikou založenou na principu finanční solidarity. Konkrétním výrazem této solidarity jsou především čtyři strukturální fondy – **Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF), Evropský sociální fond (ESF), Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF) a Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG)**. Úkolem strukturálních fondů je především vyrovnávání regionálních rozdílů²². Ze strukturálních fondů jsou financovány:

- Ø prioritní cíle (Cíl 1, Cíl 2, Cíl 3),
- Ø Iniciativy Společenství (Interreg, Urban, Leader, Equal),
- Ø zvláštní podpora rybolovu,
- Ø inovační činnosti.

²² Smlouva o Evropské Unii

V roce 1994 byl ustanoven další, zvláštní fond solidarity, **Kohezní fond**²³ (CF – fond soudržnosti) na pomoc nejméně rozvinutým členským státům.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000-2006
SF	29430	28840	28250	27670	27080	27080	26660	195000
CF	2615	2615	2615	2615	2515	2515	2510	18000
Celkem	32045	31455	30865	30285	29595	29595	29170	213000

Tab. 4 - Rozdělení prostředků na strukturální fondy (SF) a Kohezní fond (CF) pro období 2000 – 2006 (v mil.Euro – v cenách roku 1999)

Pramen: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/ag2000_en.htm , ze dne 25-3-2005

Největší část prostředků je přidělována v rámci Cíle 1, pak následují Cíl 2, Cíl 3, Iniciativy Společenství, inovační opatření, technická pomoc a akce FIGG mimo oblasti zařazené do Cíle 1.

2.7.1 ERDF – Evropský fond regionálního rozvoje

ERDF byl založen v roce 1975, s cílem poskytovat finanční podporu programům regionálního rozvoje zaměřeným na nejvíce znevýhodněné regiony. Je strukturálním fondem s největším objemem finančních prostředků. Jeho hlavním cílem je prosazovat hospodářskou a sociální soudržnost v Evropské unii, pomocí snižování meziregionálních rozdílů u hospodářsky zaostávajících regionů, u nichž HDP/obyvatel je nižší než 75 % průměru celé EU (Cíl 1), u regionů s odeznívající průmyslovou výrobou, kde je nezbytná restrukturalizace regionální ekonomiky (Cíl 2) a regionů, u kterých jde o podporu rozvoje venkovského prostoru. Aktivita ERDF jsou zaměřeny na:

- Ø podpora vytvoření a udržení stálých pracovních míst,
- Ø investice do infrastruktury,

²³ Nařízení Rady (ES) č. 1164/1994 o zřízení Fondu soudržnosti

- Ø podporu malých a středních podniků,
- Ø výzkum a rozvoj technologií,
- Ø rozvoji cestovního ruchu a investic do kultury, ochrany kulturního dědictví,
- Ø ochranu a zlepšení podmínek životního prostředí,
- Ø nadnárodní, meziregionální a přeshraniční spolupráci a pokračování místního rozvoje.²⁴

2.7.2 ESF – Evropský sociální fond

Tento fond byl založen v roce 1960 a je hlavním nástrojem sociální politiky a zaměstnanosti Evropské unie, pomocí něhož EU převádí své cíle strategické politiky zaměstnanosti do praxe. Patří k nejvýznamnějším nástrojům regionální politiky EU. Čerpání finančních prostředků z tohoto fondu je poskytováno na pomoc v rámci Cíle 3, ale i projektům Cíle 1 a 2. ESF poskytuje finanční prostředky Evropské unie pro programy, které rozvíjejí nebo obnovují zaměstnanost lidí. Svou podporu směřuje do strategických dlouhodobých programů po celé Evropě, zvláště zaostávajícím regionům.

ESF podporuje zejména:

- Ø vzdělávací systémy v hospodářsky zaostalých regionech,
- Ø odstraňování dlouhodobé nezaměstnanosti a začleňování mladistvých do ekonomicky aktivního života,
- Ø řeší rovnoprávné podmínky na trhu práce pro muže a ženy, národnostní menšiny a problémové skupiny lidí,

²⁴ Nařízení (ES) č. 1783/1999 Evropského parlamentu a Rady o Evropském fondu pro regionální rozvoj

- Ø stejné příležitosti na trhu práce,
- Ø stabilizaci a růst zaměstnanosti,
- Ø systém vzdělávání a další kvalifikace.²⁵

2.7.3 EAGGF – Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond

EAGGF byl založen v roce 1962 a financuje rozvoj venkovských oblastí po celé Evropské unii. Své aktivity zaměřuje na:

- Ø investice v zemědělských podnicích,
- Ø podporu farmaření podporu mladých začínajících farmářů,
- Ø podpora odborné přípravy zemědělců,
- Ø předčasný odchod do důchodu,
- Ø podpora znevýhodněných oblastí a oblastí s enviromentálními omezeními,
- Ø rozvoj venkovské infrastruktury,
- Ø uvádění zemědělských produktů na trh,
- Ø ochrana venkovského prostředí a krajiny.

Tento fond je rozdělen na dvě sekce, podle účelu - **sekcí garance** – z níž jsou hrazena veškerá opatření související s uplatňováním Společné zemědělské politiky. Garance jsou určeny hlavně na exportní subvence a vnitřní intervence (směřují do cenové oblasti) a **sekcí podpory** – která se podílí na financování strukturální a sociální politiky, k níž patří zlepšování výrobních podmínek, včetně modernizace farem, zlepšování

²⁵ Nařízení (ES) č. 1262/1999 Evropského parlamentu a Rady o Evropském sociálním fondu

venkovské infrastruktury, podpora vzdělávání a výzkumu, pomoc ve zpracovatelské a odbytové sféře.²⁶

2.7.4 FIFG – Finanční nástroj pro podporu rybolovu

FIFG začal fungovat od roku 1994 a jeho cílem je podpora přímořských regionů a restrukturalizace rybářského odvětví. Mezi strukturální fondy byl zařazen v roce 2000.²⁷

2.8 Fond soudržnosti (CK – Kohezní fond)

Fond soudržnosti není fondem strukturálním, nýbrž fondem soudržnosti a jeho cílem je posílit hospodářskou a sociální soudržnost. Byl založen v roce 1994 za účelem pomoci nejméně prosperujících států Evropské unie. Cílem tohoto fondu je, na rozdíl od fondů strukturálních, podporovat rozvoj celého státu, který splňuje kritérium stanovené v Maastrichtské smlouvě, tj. HDP na obyvatele nižší než 90% průměru EU. Podílí se na snižování ekonomických nerovností mezi členskými státy. Dotace z tohoto fondu jsou poskytovány na konkrétní jednotlivé projekty, u kterých jsou stanoveny velmi přísné podmínky. Žádná výdajová položka nesmí čerpat podporu z fondu soudržnosti a některého strukturálního fondu.

Fond soudržnosti poskytuje finanční prostředky na podporu rozsáhlejších projektů v oblasti životního prostředí a transevropských dopravních cest.²⁸

²⁶ Nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z EAGGF

²⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1263/1999 o finančním nástroji pro orientaci rybolovu

²⁸ Nařízení Rady (ES) č. 1164/1994 o zřízení Fondu soudržnosti

2.9 Iniciativy Společenství

Unie vypracovala též čtyři speciální programy, které jsou známy jako Iniciativy Společenství, a zaměřují se na hledání společných řešení problémů, které se projevují v celé Unii. Na tyto programy se vynakládá 5,35% rozpočtu strukturálních fondů a každou z iniciativ financuje pouze jeden fond.

Interreg III (A, B, C) – je iniciativa zaměřená na podporu přeshraniční (A), nadnárodní (B) a meziregionální (C) spolupráce, za účelem vyváženého rozvoje oblastí tvořených více regiony. Tato iniciativa je financována z prostředků ERDF.

Urban II - tato iniciativa byla zřízena na podporu hospodářské a sociální regenerace měst a zaostávajících městských okrajových částí. Finanční prostředky jsou získávány z ERDF.

Leader + – cílem této iniciativy je podpora rozvoje venkovských oblastí a je financována z prostředků podpůrné části EAGGF.

Equal – je zaměřena na odstranění nerovných podmínek a diskriminace na trhu práce, je financován ESF.²⁹

2.10 Úloha EIB pro regionální politiku EU

Evropská investiční banka (EIB) byla založena za účelem střednědobého a dlouhodobého spolufinancování kapitálových investic, které by napomáhaly vyváženému rozvoji Evropských společenství. Úkolem EIB je přispívat k vyrovnanému a plynulému rozvoji společného trhu v zájmu Společenství. K dosažení tohoto cíle využívá vlastní prostředky i prostředky získané na mezinárodním kapitálovém trhu. EIB má vlastní právní

²⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech

subjektivitu. Členy EIB jsou členské státy. Nejvyšším orgánem je Rada guvernérů, složená z ministrů (zpravidla financí) členských zemí.

EIB napomáhá členským státům poskytováním nevýdělečných půjček a záruk, čímž usnadňuje financování jejich projektů. Jedná se o projekty na rozvoj méně rozvinutých oblastí, na modernizaci nebo přeměnu podniků či vytváření nových pracovních příležitostí, nebo projekty, které jsou spojeny zájmem více členských zemí, jenž si tyto země nemohou dovolit plně financovat.³⁰

2.11 Programovací procedury regionální a strukturální politiky EU

Realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti je prováděna prostřednictvím tzv. programování, které je založeno na rozdělování finančních prostředků Evropské unie na základě víceletých a víceoborových rozvojových programů.

Finanční prostředky ze strukturálních fondů nebývají přidělovány na jednotlivé akce, ale jsou určeny k podpoře rozvojových programů, které mají svůj vlastní rozpočet členěný podle priorit a jednotlivých opatření. Rozvojové programy zahrnují územní analýzu s vymezením slabých a silných stránek a stanovení celkové strategie rozvoje území. Jednotlivé programy se rozpadají na priority, subprogramy a opatření s jednotlivými vlastními rozpočty. K využití finanční pomoci ze strukturálních fondů je první fází vytvoření základních programových dokumentů, ty jsou vzájemně provázané a platí vždy zásada, že dokument vyšší úrovně je rozvíjen dokumenty nižší úrovně, až na úroveň jednotlivých projektů.

³⁰ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství

Vlastní postup programování, vychází z toho, že Komise iniciovala vydání předpisu upravujícího oblast strukturální pomoci, sestavila seznam regionů vhodných pro Cíl 1 a Cíl 2 a provedla indikativní rozdělení celkového rozpočtu mezi jednotlivé členské země, tzn. že stanovila horní limity finanční pomoci pro jednotlivé státy. Členské země a jejich příslušné orgány vypracují programovací dokumenty, které zašlou Komisi. O obsahu a finančních plánech těchto programových dokumentů členský stát vyjednává s Komisí, a ta je následně schvaluje. Výsledkem těchto vyjednávání je smlouva mezi Komisí a členským státem. O detailech programů rozhoduje členský stát nebo jeho řídicí orgán a schvaluje je monitorovací výbor. Komise je o nich pouze informována. Po schválení uvedených dokumentů může členský stát začít s jejich realizací.³¹

2.11.1 Druhy programovacích dokumentů

V zemích, které velkou částí svého území nebo celé spadají do Cíle 1, existuje třífázový plánovací postup, tj. **vícestupňový systém**:

- Ø Plán rozvoje (RDP – Regional Development Plan)
- Ø Rámec podpory Společenství (CSF - Community Support Framework)
- Ø Operační programy (OP Operation Programme)

V členských státech EU, kde pod Cíl 1 spadají pouze ojediněle vybrané regiony a pro podporu v rámci regionálního Cíle 2, předkládá členský stát tzv. **zjednodušený systém**:

- Ø Jednotný programový dokument (SPD - Single Programming Document)

JPD v sobě zahrnuje všechny výše uvedené tři fáze (za účelem zjednodušení) a Evropská komise k němu přijme tzv. závazné rozhodnutí. Každý rozvojový plán, RPS, OP a JPD platí po dobu sedmi let. Programové období začíná 1.1.2000.³²

³¹ Nařízení rady (ES) č. 1260/1999, o obecných ustanoveních o strukturálních фондах

³² Nařízení rady (ES) č. 1260/1999, o obecných ustanoveních o strukturálních фондах

Strukturální fondy nepřispívají k financování jednotlivých akcí, ale k podpoře rozvojových programů, které mají svůj vlastní rozpočet členěný podle priorit a jednotlivých opatření. Struktura těchto programů zahrnuje analýzu území, včetně vymezení slabých a silných stránek a stanovení celkové strategie rozvoje území. Na tuto strategii poté navazuje podrobné rozpracování jednotlivých opatření, včetně vymezení finančního rámce jako jsou prostředky EU, národní prostředky (státní, regionální, místní a rovněž prostředky soukromého sektoru), splnění principu doplňkovosti a definování podmínek realizace programu.

Na programy iniciované na národní úrovni připadá zhruba 90% prostředků strukturálních fondů (tyto programy převažují). Asi 9% prostředků připadá na iniciativy Společenství a zbylé 1% výdajů je využíváno na řadu inovačních opatření.

2.12 Statistické členění území členských států - NUTS

NUTS nebo-li nomenklatura územních statistických jednotek³³ byla vytvořena Evropským úřadem pro statistiku a používá se pro nejrůznější vzájemná porovnávání. Od roku 1988 jsou používány v legislativě EU, která se týká strukturálních fondů. Zásadní význam má jejich vymezení jak pro statistické potřeby Evropské unie, tak pro účely zařazení regionů různé úrovně pod jednotlivé Cíle strukturální politiky EU. Mohou zahrnovat jednu nebo více územně správních jednotek v rámci státu. Takovéto členění bývá využíváno zejména pro vedení dat regionální statistiky a vypracování regionálních analýz. Každá úroveň NUTS představuje vlastně jistou velikostní skupinu územních jednotek.

³³ z francouzského Nomenclature des unités territoriales statistique

Tyto statistické jednotky se dělí na úrovně NUTS I až NUTS V:

- Ø **NUTS I** – je územní jednotkou typu velkých oblastí (zemí, makroregionů) daného státu, který je největší regionální srovnávací jednotkou, bývá tvořena několika jednotkami v úrovni NUTS II,
- Ø **NUTS II** – je jednotkou řádově nižší, odpovídá úrovni středního článku územně správního členění daného státu,
- Ø **NUTS III** – jedná se o jednotku odpovídající úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy (úroveň okresů, příp. krajů),
- Ø **NUTS IV** – představuje úroveň okresů, případně mikroregionů,
- Ø **NUTS V** – jedná se o úroveň obcí, případně obcí s přenesenou působností státní správy.

Při vymezení NUTS je nutno vedle existence územně správních úrovní vycházet z jejich komplementarity (tzn. řádově vyšší jednotky jsou tvořeny určitým počtem celých jednotek nižších) a je třeba sledovat i velikost jednotek ve vztahu k praxi platné v EU.³⁴ Regiony NUTS II a NUTS III mají přímou vazbu na strukturální fondy.

Pro účely regionální politiky je kladen největší důraz na **NUTS II**, který slouží pro vymezení regionů spadajících do Cíle 1 strukturální politiky EU (podpora nejvíce zaostávajících regionů), jsou to regiony, ve kterých byl za poslední 3 roky HDP na obyvatele nižší než 75% průměru EU. **NUTS III** mají sloužit pro vymezení regionů nového Cíle 2, v rámci kterého jsou podporovány:

- Ø strukturálně postižené průmyslové oblasti,
- Ø upadající venkovské oblasti.

³⁴ Lukáš, Z. – Regionální a strukturální politika EU

2.13 Legislativní a institucionální rámec regionální a strukturální politiky

Legislativní rámec regionální a strukturální politiky v rámci Evropské unie je zajištěn celou řadou právních aktů. Vychází především z ustanovení obsažených v tzv. primární legislativě ES.

Primární právo tvoří čtyři zakládající smlouvy³⁵ a smlouvy, které je mění nebo doplňují. Cílem Evropského společenství, jak praví preambule smlouvy o ES, je stále užší spojení mezi evropskými národy. Proces postupného sjednocování se uskutečňuje prostřednictvím změn zřizovacích smluv a přijímáním dalších smluv (patří mezi ně např. Smlouva o sloučení orgánů Evropských společenství, Jednotný evropský akt, Smlouva o Evropské unii, Amsterodamská smlouva, Smlouva z Nice). Přílohy a protokoly ke smlouvám jsou nedílnou součástí smluv.

Sekundární (odvozené) právo vychází z práva primárního. Někdy se mluví též o „aktech Společenství“ (*Community acts*). Rozumí se tím legislativní akty institucí Společenství vydávané na základě zřizovacích smluv. Jde o rozsáhlou legislativu, která je tvořena více než 11 tisíci akty, o více než 80 tisících stranách. Jde o následující druhy aktů:

- Ø **Nařízení** (regulations) - závazný akt normativní povahy, který zavazuje přímo jak členské státy, tak i jejich vnitrostátní subjekty práva (osoby fyzické i právnické),

³⁵ Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)

Smlouva o založení Evropského společenství (ES)

Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom)

Smlouva o Evropské unii

- Ø **Směrnice** (directives) - legislativní akt, který zavazuje pouze členské státy,
- Ø **Rozhodnutí** (decisions) - je individuálním aktem zavazujícím pouze subjekty, jimž je adresováno. Mohou to být jak členské státy, tak i jiné subjekty (osoby).

Právní akty Společenství vstupují v platnost po zveřejnění v Úředním listě ES.³⁶

³⁶ přednášky předmětu Právo EU – 4.ročník, LS, JUDr. Vladimír Balaš, CSc.

3 REGIONÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ POLITIKA V ČR

Česká republika požádala o přistoupení k Evropské unii v lednu 1996. V březnu 1998 byla zahájena jednání o podmínkách členství v EU, jenž byla zakončena na summitu EU v Kodani v prosinci 2002. Celý proces vyjednávání byl završen v roce 2003 podpisem Smlouvy o přistoupení, která byla sjednána jako jedna smlouva o přistoupení všech deseti zemí, které se staly dne 1. května 2004 členskými státy EU.

V České republice se v Referendu o přistoupení ČR k EU vyslovilo 77,33% voličů pro vstup ČR do EU a 22,67% bylo proti. Volební účasti se zúčastnilo 55,21% občanů.³⁷

3.1 Vývoj regionální politiky v ČR

Po roce 1989 převzala Česká republika nevýkonnou ekonomiku s relativně malými meziregionálními rozdíly (v porovnání s evropskými poměry). To ovšem bylo způsobeno systémem centrálního plánování, který tyto disparity snižoval prostřednictvím politiky přerozdělování příjmů a direktivní realokací průmyslových odvětví a jiných ekonomických aktivit, ovšem na druhé straně zase určité disparity zakládal nebo podněcoval.

Na počátku 90. let minulého století prošla regionální politika složitým vývojem. Vlády České republiky věnovaly v tomto období hlavní pozornost řešení transformačních problémů na úrovni celého státu, které byly převážně makroekonomického charakteru a meziregionální ekonomické a sociální rozdíly, i přes jejich postupné prohlubování, nebyly

³⁷ Český statistický úřad - [http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/790044E044/\\$File/4211rr01.pdf](http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/t/790044E044/$File/4211rr01.pdf),

ze dne 25-03-2005

zpočátku tak velké jako ve většině zemí EU. Až do roku 1996 byla regionální politika na okraji vládního zájmu.³⁸

V roce 1996 předložila Česká republika oficiální žádost o členství v Evropské unii, v roce 2002 uzavřela jednání o přistoupení a dne 1.5.2004 se stala právoplatným členským státem EU. Před naší republikou se otevřela nová etapa vývoje. Vstup České republiky do EU se stal jednou z nejvýznamnějších událostí v historii ČR.

Základní rámec pro spolupráci v oblasti ekonomické a sociální soudržnosti vytvořila Asociační dohoda mezi ČR a EU. Při vytváření podmínek pro využívání strukturálních fondů Českou republikou bylo nutné provést opatření v oblasti regionální politiky a tvorby rozvojových programů, legislativního rámce, regionální statistiky, spolufinancování programů, rozvoje lidských zdrojů a vytváření realizačních a kontrolních mechanismů. Již během vyjednávání o vstupu do EU musela Česká republika ukázat, že se aktivně připravuje na zapojení do systému strukturálních fondů. Došlo k postupné aktivizaci v oblasti regionální politiky a Česká republika začala dělat potřebné kroky pro přípravu na vstup do Evropské unie. Bylo nutné uskutečnit řadu změn v institucionálním zajištění regionální politiky na centrální úrovni, ale i na regionální úrovni. Za jeden z nejdůležitějších kroků lze považovat zřízení Ministerstva pro místní rozvoj České republiky k 1.11.1996 (kompetenční zákon č. 272/1996 Sb.) a vytvoření 14 krajů – vyšších územně samosprávných celků (ústavní zákon č. 347/1997 Sb.).

Vzhledem k přípravám ke vstupu do Evropské unie bylo specifikováno několik nejzávažnějších problémů, které ovlivňovaly českou regionální politiku:

- Ø absence regionální samosprávy,
- Ø roztříštěnost regionální politiky do více resortů a její malé propojení s ostatními odvětvovými politikami, které jí byly blízké,

³⁸ Národní rozvojový plán na léta 2004 až 2006

- Ø velmi úzké spektrum nástrojů regionální politiky než byly běžně používané v Evropské unii, jako jsou daňové úlevy, kapitálové úlevy, investiční granty, apod.,
- Ø chybějící legislativní zabezpečení regionální politiky.

Od roku 1998 se příprava České republiky na využívání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti opírala o šest zásadních dokumentů, které byly postupně přijaty vládou ČR.³⁹

Regionální politika byla definována jako **koncepční činnost státu, regionálních a místních orgánů, jejímž cílem je přispívat k vyváženému a harmonickému rozvoji jednotlivých regionů ČR**, měla být prováděna na:

- Ø **republikové úrovni** – státní úroveň, kde ji mají zajišťovat příslušné ústřední orgány státní správy a má mít selektivní charakter se zaměřením na předem vymezené regiony
- Ø **regionální úrovni** – úroveň, kde by ji měly zabezpečovat orgány regionální samosprávy (VÚSC), měla by mít celoplošný charakter po celé ČR, se zaměřením na vnitroregionální problematiku, ve vazbě na obce a mikroregiony.

Podařilo se vytvořit celou řadu programových dokumentů – od centrální úrovně až po lokální úroveň:

- Ø Strategie regionálního rozvoje ČR – centrální úroveň,
- Ø Regionální operační programy – vyšší regionální úroveň (regiony soudržnosti),

³⁹ Usnesení vlády č. 159/1998, č. 235/1998, č. 417/1998, č. 70719/98, č. 40/1999 a č. 714/1999

- Ø Strategie rozvoje budoucích krajů, Programy rozvoje krajů – nižší regionální úroveň (kraje),
- Ø Strategie nebo Programy rozvoje mikroregionů – mikroregionální úroveň,
- Ø Programy rozvoje obcí – místní úroveň.

V roce 2000 se hlavním strategickým dokumentem regionální politiky ČR stala „Strategie regionálního rozvoje České republiky“. Obsahuje analýzu regionálního rozvoje ČR v uplynulém období, hodnocení dosavadních odvětvových opatření resortů a přístupů regionů, charakteristiku slabých a silných stránek v rozvoji jednotlivých regionů, návrh strategie dalšího rozvoje ČR, priorit a opatření k podpoře rozvoje a vymezení regionů se soustředěnou podporou státu a doporučení pro jednotlivé orgány v rámci programových podpor či změn politiky.⁴⁰

Na tuto strategii rozvoje navazují Programy rozvoje krajů ČR vypracováváné na úrovni krajů (regionů NUTS III). Z těchto Programů rozvoje krajů jsou odvozeny operační programy pro regiony soudržnosti (regiony NUTS II). Tyto dokumenty vycházejí z Národního rozvojového plánu či jiného strategického dokumentu České republiky ve vztahu k Evropské unii.

Souběžně se v roce 2000 začalo s přípravou Národního rozvojového plánu České republiky pro programovací období 2000 – 2006. Tento dokument byl základní podmínkou pro získání předvstupní pomoci Evropské unie, a současně první krokem třífázového plánovacího postupu v programovacích procedurách.

⁴⁰ zákon. č. 248/2000 Sb.

Základní systémový, legislativní a institucionální rámec regionální politiky v ČR byl vytvořen v roce 2000 souborem zákonů přijatých v souvislosti se zaváděním krajského zřízení v ČR. Pro regionální politiku jsou v tomto smyslu klíčové: zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze a zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Od tohoto období začala být regionální politika ČR více zaměřena na rozvoj podnikání, rozvoj lidských zdrojů, rozvoj cestovního ruchu, zlepšování regionální infrastruktury, rozvoj služeb sociální péče a rozvoj ochrany životního prostředí.⁴¹

Hlavní nedostatky regionální politiky, která byla dosud v ČR uplatňována jen omezeně, odstraňuje a zároveň obsahuje všechny základní principy regionální politiky EU (např. princip programování, princip partnerství, koncentrace atd.) zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Specifikuje též institucionální zajištění české regionální politiky i politiky hospodářské a sociální soudržnosti. V tomto směru (zajištění kompatibility české regionální politiky s regionální politikou EU) je významným krokem v procesu přípravy ČR na realizaci politiky soudržnosti. Na základě uvedeného zákona byly vymezeny regiony se soustředěnou podporou státu:

- Ø **strukturální postižené regiony**, ve kterých dochází k útlumu odvětví a výrobních podniků a k růstu nezaměstnanosti; k jejich vymezení slouží ukazatele charakterizující zejména trh práce a rozvoj podnikání,
- Ø **hospodářsky slabé regiony**, které vykazují podstatně nižší úroveň rozvoje než je průměrná úroveň v ČR; k jejich vymezení slouží ukazatele charakterizující zejména trh práce, hospodářskou úroveň a strukturu a úroveň příjmů obcí a obyvatel,
- Ø **venkovské regiony**, které jsou charakterizovány nízkou hustotou zalidnění, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství; k jejich vymezení slouží ukazatele charakterizující zejména

⁴¹ Národní rozvojový plán na léta 2004 až 2006

vývoj počtu obyvatelstva, strukturu jeho zaměstnanosti a podíl obyvatelstva ve venkovských sídlech,

- Ø **ostatní regiony**, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů (pohraniční regiony, regiony postižené živelnými pohromami, bývalé vojenské regiony, regiony se silně narušeným či poškozeným životním prostředím, regiony s méně příznivými podmínkami pro rozvoj zemědělské výroby, regiony s vyšší průměrnou mírou nezaměstnanosti než je průměrná úroveň v ČR)⁴²

3.2 Nástroje regionální politiky v ČR

Jedním z nejvýznamnějších problémů české regionální politiky bylo v 90. letech používání nástrojů běžně používaných v Evropské unii, jako jsou daňové úlevy, kapitálové úlevy, investiční granty, apod. Tak jak procházela česká regionální politika postupným vývojem, formovalo se i uplatňování jednotlivých nástrojů kterých měla vláda na výběr celou řadu, ale v praxi využívala pouze některé. Regionální politika využívá standardní ekonomické a finanční nástroje:

- Ø pobídkové nástroje (finanční pobídky a podpora),
- Ø institucionální nástroje (informace a poradenství),
- Ø regionální agentury.

Mezi **pobídkové nástroje** zařazujeme finanční nástroje pobídkového charakteru na podporu podnikatelských aktivit jako jsou dotace, úvěry se zvýhodněnou úvěrovou sazbou a dobou splatnosti (tzv. měkké úvěry) či návratné finanční výpomoci. Řadí se sem též finanční nástroje podpůrného charakteru na podporu veřejného sektoru ve formě

⁴² 7 zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

investičních nebo neinvestičních dotací, jako jsou dotace na veřejnou dopravu, dotace na technickou vybavenost území nebo finanční příspěvky na hospodaření v lesích.

K **institucionálním nástrojům** počítáme instituce, které poskytují informace a poradenství (např. Agentura pro rozvoj podnikání, Fondy rizikového kapitálu, Česká agentura pro zahraniční investice CZECHINVEST, Česká agentura pro zahraniční obchod CZECHTRADE, Národní vzdělávací fond, Hospodářská komora ČR, Agrární komora ČR).⁴³

Od roku 2001 je možné poskytnout finanční podporu ve formě:

- Ø dotací,
- Ø úvěrů se zvýhodněnou úvěrovou sazbou a dobou splatnosti,
- Ø návratných finančních výpomocí.⁴⁴

3.3 Předvstupní pomoc

K poskytování pomoci zemím, které zažádají o členství v EU slouží předvstupní strukturální politika. Předvstupní nástroje Evropské unie jsou určené pro kandidátské země, s cílem napomáhat kandidátským zemím při řešení konkrétních úkolů při zavádění *acquis communautaire*.⁴⁵ Činnost předvstupních nástrojů je většinou omezena vstupem do Evropské unie. Od kandidátských zemí je požadováno, aby prokázali svoji schopnost implementovat rozvojové programy a efektivně spravovat finanční prostředky Evropské

⁴³ Strategie regionálního rozvoje České republiky

⁴⁴ zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

⁴⁵ *acquis communautaire* – legislativa EU

unie. Pokud chce kandidátská země úspěšně vstoupit do EU, musí účinně spojit ustanovení pravidel EU se svými hospodářskými a sociálními potřebami.

Předvstupní pomoc se poskytuje pomocí tří nástrojů Společenství - Phare, SAPARD a ISPA. Ke vzniku těchto tří nástrojů vedlo Evropskou unii znepokojení nad situací v kandidátských zemích, zvláště střeoevropských a výchoevropských. Mezi tyto kandidátské země patřila též Česká republika. Ekonomiky kandidátských zemí prošly zásadní restrukturalizací, snížil se počet pracovních míst a vzrostla nezaměstnanost.⁴⁶

České republice byla již od roku 1990 poskytována finanční a technická pomoc Evropské unie, prostřednictvím programu Phare – od roku 1999, a od roku 2000 pomocí programů SAPARD a ISPA. Kromě toho byla Česká republika příjemcem pomoci díky řadě dalších komunitárních programů, které jsou otevřeny pro členské státy a v období předvstupní pomoci jí byla umožněna účast v těchto programech. Po vstupu ČR do EU od 1.5.2004 tyto nástroje pouze dobíhají.

3.3.1 Phare

Phare – je nejstarším programem předvstupní pomoci, činnost v ČR zahájil již v roce 1990. Z prostředků tohoto fondu byly spolufinancovány projekty upravující rozdíly v oblastech technické vybavenosti příhraničních municipalit, propagace českých exportérů v zahraničí či studijní pobyty učitelů v zahraničí. V současné době běží několik programů Phare, jejich cílem je zlepšení situace malých a středních podniků, zlepšení infrastruktury, rozvoj lidských zdrojů či podpora odstraňování povodňových škod. Program Phare byl po vstupu ČR do EU nahrazen Evropským fondem regionálního rozvoje a Evropským sociálním fondem.

⁴⁶ Nařízení Rady (ES) č. 1266/1999, 1267/1999, 1268/1999

3.3.2 SAPARD

SAPARD – je speciálním předvstupním programem pro rozvoj zemědělství a venkova, který podporoval připojení kandidátských zemí ke Společné zemědělské politice EU. Svou činnost zahájil v roce 2000. Po vstupu ČR do EU byl nahrazen operačním programem Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a je spolufinancován z Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu.

3.3.3 ISPA

ISPA – je fondem předvstupní pomoci kandidátským zemím a po vzoru Kohezního fondu se podílí na financování velkých investičních projektů v oblasti ochrany životního prostředí a budování dopravních sítí. Svou pomoc poskytoval od roku 2000. Po vstupu do EU jej nahradil Fond soudržnosti.

3.4 Institucionální zabezpečení regionální politiky

3.4.1 Územní členění České republiky pro potřeby regionální politiky a statistiky

V Evropské unii je používáno dělení na územní statistické jednotky – NUTS. Česká republika byla taktéž rozdělena na pět úrovní klasifikací NUTS⁴⁷:

Ø NUTS I – území státu (Česká republika),

⁴⁷ Opatření ČSÚ ze dne 27. dubna 1999 k zavedení klasifikace územních statistických jednotek

- Ø NUTS II – oblast regionů soudržnosti, stanovené zákonem č. 248/2000 Sb. (v ČR 8 územních jednotek),
- Ø NUTS III – kraje, definované ústavním zákonem č. 347/1997 Sb. (v ČR 14),
- Ø NUTS IV – okresy,
- Ø NUTS V – obce (v ČR cca 6270 obcí).

Pro potřeby strukturální a regionální politiky jsou důležité NUTS II a NUTS III.

Pomoc ze strukturálních fondů je podmíněna vytvořením regionů soudržnosti – NUTS II:

Pro potřeby spojené s koordinací a realizací hospodářské a sociální soudržnosti, spočívající zejména ve využívání finančních prostředků z předvstupních a strukturálních fondů Evropského společenství (dále jen „fondy“), se zřizují regiony, jejichž územní vymezení je totožné s územními statistickými jednotkami NUTS 2, (dále jen „regiony soudržnosti“). Jedná se o tyto regiony soudržnosti:

- a) *Praha, vymezený územím hlavního města Prahy,*
- b) *Střední Čechy, vymezený územím Středočeského kraje,*
- c) *Jihozápad, vymezený územím Českobudějovického a Plzeňského kraje,*
- d) *Severozápad, vymezený územím Karlovarského a Ústeckého kraje,*
- e) *Severovýchod, vymezený územím Libereckého, Královéhradeckého a Pardubického kraje,*
- f) *Jihovýchod, vymezený územím Brněnského a Jihlavského kraje,*
- g) *Střední Morava, vymezený územím Olomouckého a Zlínského kraje,*
- h) *Ostravské, vymezený územím Ostravského kraje.⁴⁸*

⁴⁸ zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Každý region soudržnosti se skládá z 1 až 3 krajů. Tohoto územního členění využívala Česká republika již při čerpání prostředků z předvstupní pomoci, z programů Phare, SAPARD, ISPA, a od 1.5.2004 ze strukturálních fondů EU.

3.4.2 Kompetence orgánů veřejné správy na jednotlivých úrovních v regionálním rozvoji

Hlavními aktéry regionálního rozvoje ČR na jednotlivých úrovních jsou:

- Ø zákonodárné složky státu - PS a Senát,
- Ø výkonné složky státu - vláda, ústřední správní úřady a jimi řízené organizace,
- Ø orgány samosprávy - na krajské a obecní úrovni,
- Ø poradní a koordinační orgány - Řídící a koordinační výbor, Výbory regionálního rozvoje,
- Ø rozvojové agentury s celostátní nebo regionální působností,
- Ø hospodářské a agrární komory, zájmová sdružení, zaměstnanecké a zaměstnavatelské organizace, agentury,
- Ø instituce veřejného sektoru,
- Ø subjekty soukromého sektoru.⁴⁹

Kompetence MMR jsou stanoveny kompetenčním zákonem č. 272/1996 Sb., kde je stanoveno v §14, že Ministerstvo pro místní rozvoj je:

- Ø ústředním orgánem státní správy ve věcech regionální politiky, včetně regionální podpory podnikání,

⁴⁹ Strategie regionálního rozvoje ČR – usnesení vlády č. 682/2000

- Ø spravuje finanční prostředky určené k zabezpečování politiky bydlení a regionální politiky státu, koordinuje činnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy při zabezpečování politiky bydlení a regionální politiky státu, včetně koordinace financování těchto činností, pokud tyto prostředky přímo nespravuje,
- Ø zabezpečuje informační metodickou pomoc vyšším územním samosprávným celkům, městům, obcím a jejich sdružením,
- Ø zajišťuje činnosti spojené s procesem zapojování územních samosprávných celků do evropských regionálních struktur.

Dalšími úkoly zabezpečovanými MMR jsou:

- Ø koordinuje činnost všech dotčených správních úřadů při přípravě a uskutečňování strategie regionálního rozvoje a státních programů regionálního rozvoje, vypracovává analýzy hodnotící rozvoj jednotlivých krajů a okresů a návrhy na vymezení regionů,
- Ø vypracovává návrh strategie regionálního rozvoje a návrhy státních programů regionálního rozvoje a předkládá je vládě ke schválení,
- Ø zabezpečuje a kontroluje plnění státních programů regionálního rozvoje,
- Ø plní další úkoly, vyplývající z jeho postavení, ústředního správního orgánu,
- Ø zabezpečuje mezinárodní spolupráci na úseku podpory regionálního rozvoje a spolupráci s Evropskými společenstvími v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti, včetně koordinace věcné náplně nástrojů pomoci a vypracování programových dokumentů, realizace programů a vyhodnocování průběhu jeho plnění,
- Ø napomáhá zapojování krajů do evropských regionálních struktur.

Kompetence ústředních správních úřadů pro jednotlivé resorty jsou též definovány zákonem:

- Ø přispívat k vyrovnávání rozdílů mezi úrovněmi jednotlivých územních celků,
- Ø analyzovat rozdíly mezi kraji a okresy,
- Ø spolupracovat mezi sebou a s kraji při vypracování strategie regionálního rozvoje a státních programů regionálního rozvoje,
- Ø spolupracovat s kraji při vypracování programu rozvoje územního obvodu kraje.

Regionální rady v regionech soudržnosti plní roli řídicího orgánu regionálních operačních programů, zabezpečují vypracování a realizaci programů spolufinancovaných ze strukturálních fondů a úkoly spojené s využíváním finančních prostředků z těchto fondů, rozhodují o jejich využití na jednotlivá opatření a aktivity a odpovídají za efektivní využívání těchto prostředků.

Samosprávné orgány krajů a obce - Kraje představují základní článek politiky regionálního rozvoje na krajské úrovni. Ve své samostatné působnosti analyzují a hodnotí úroveň rozvoje svého územního obvodu a schvalují program rozvoje územního obvodu kraje. Mohou podporovat rozvoj soukromého podnikání, spolurozhodují o poskytnutí veřejných prostředků podporujících regionální rozvoj obcím a jiným právnickým osobám působícím v obvodu kraje. Zřizují právnické osoby k podpoře regionálního rozvoje (regionální rozvojové agentury), zajišťují přípravu, realizaci a kontrolu plnění regionálních podpůrných programů i programů financovaných ze strukturálních fondů. Koordinují též záměry obcí či sdružení obcí ve věcech podpory regionálního rozvoje nadobecního významu.

Obce ve své samostatné působnosti spolupracují s krajem při přípravě a realizaci programu územního rozvoje kraje, mohou podporovat rozvoj podnikatelských aktivit

potřebných pro rozvoj regionu, sdružovat své prostředky se sousedními obcemi a dalšími právníky osobami při zajišťování rozvojových programů, společných více obcím.⁵⁰

Základní organizační struktura je platná pro všechny současné i budoucí členské země:

Řídící orgán nese celkovou odpovědnost za realizaci konkrétního programu pomoci EU v ČR. Má za úkol připravit odpovídající institucionální strukturu, vymezit pravomoci a úkoly jednotlivých článků včetně nastavení pravidel pro efektivní vzájemnou spolupráci. Je odpovědný za včasné a adresné poskytování aktuálních informací ohledně realizace programu, zejména všem potenciálním předkladatelům projektů (konečným příjemcům).

Zprostředkující subjekt je veřejný nebo soukromý subjekt, který jedná v odpovědnosti Řídících orgánů nebo provádí jejich jménem činnosti týkající se konečných příjemců. Zprostředkující subjekty jsou zpravidla zodpovědné za vymezení obsahu opatření a přípravu tzv. zásobníku projektů (seznamu projektů vhodných pro financování) a současně poskytují informace konečným příjemcům o náležitostech projektových žádostí.

Konečný příjemce je veřejný nebo soukromý subjekt, který na základě předložené projektové žádosti o pomoc prostřednictvím operačního programu obdrží finanční prostředky ze strukturálních fondů. Konečný příjemce předkládá projekt, současně však prokazuje zajištění spolufinancování na jeho realizaci, odpovídá za vlastní provedení projektu a za nakládání s prostředky. Odpovídá za dodržení základních principů politik EU. Koneční příjemci si musí být vědomi požadavků na publicitu, výběrová řízení a zpracování monitorovacích zpráv. Konečný příjemce předkládá žádosti o platby, je zodpovědný za předkládání pouze uznatelných výdajů a výdajů, které jsou v souladu se schválenými podmínkami projektu. Musí zajistit, že všechny nároky na platby jsou podloženy přijatými fakturami. Konečnými příjemci mohou být – veřejnoprávní subjekty, orgány státní správy, subjekty neziskového sektoru či subjekty soukromého sektoru.

⁵⁰ zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Konečný uživatel je subjekt, který obdrží dotaci ze strukturálních fondů od konečného příjemce, který realizuje projekt. Koneční uživatelé jsou odpovědní konečnému příjemci za dodržení všech podmínek a souvisejících právních předpisů. Konečný uživatel je takový typ subjektu, pro který by bylo příliš obtížné žádat o pomoc ze strukturálních fondů přímo jako konečný příjemce. Nejedná-li se o grantové schéma, je tento subjekt totožný s konečným příjemcem.

Platební orgán odpovídá za vypracování a předkládání žádostí o platby a přijímání plateb od EK a současně spravuje finanční prostředky určené ČR z rozpočtu EU. Některé funkce a aktivity však deleguje na tzv. Platební jednotky (tj. nezávislé subjekty organizačně oddělené od Platebního orgánu, který je zpravidla zřízen v rámci Řídicího orgánu konkrétního operačního programu).

Monitorovací orgány (Monitorovací výbory OP, Monitorovací výbor RPS) mají za úkol sledovat proces realizace operačního programu, respektive celého Rámce podpory Společenství.

Kontrolní orgány provádějí průběžnou a konečnou kontrolu všech procesů souvisejících s čerpáním pomoci ze SF. Nezávislou kontrolu bude provádět také Nejvyšší kontrolní úřad ČR a další orgány EU (EK a Evropský účetní dvůr).⁵¹

Klíčovou roli pro zlepšení úrovně regionů nehraje samotný přísun finančních zdrojů z EU, ale i odborná připravenost a zkušenosti místních orgánů a institucí, které jsou zodpovědné za výběr projektů a posouzení jejich důležitosti pro ekonomický rozvoj. Je otázkou nakolik jsou úředníci v České republice schopni objektivního posouzení předkládaných projektů, zda na samosprávných územních celcích je dostatek kvalifikovaných odborníků. Naopak jsme svědky toho, jak během krátké doby vzniklo množství poradenských firem nabízejících získání zdrojů z evropských fondů, čímž do jisté míry suplují úlohu místních úředníků, avšak s jednou výjimkou – jejich cílem není výběr nej kvalitnějších projektů, ale primárně získání zdrojů pro své klienty. Tento fakt však

⁵¹ Národní rozvojový plán na léta 2004 až 2006

nemusí být nutně na závalu, neboť zformulovat objektivní kritéria určující budoucí úspěšnost jednotlivých projektů a jejich přínos pro rozvoj regionu je krajně obtížné a definitivní odpověď na to, zda projekt bude efektivní, může dát pouze budoucnost.

3.5 Legislativní rámec regionální politiky v ČR

K nejvýznamnějším legislativním dokumentům, které tvoří právní rámec pro realizaci regionální a strukturální politiky České republiky, patří zákony vztahující se k regionálnímu rozvoji:

- Ø ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,
- Ø ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územně správních celků,
- Ø zákon č. 128/2000 Sb., o obcích,
- Ø zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů,
- Ø zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze,
- Ø zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

3.6 Strukturální fondy a ČR

Česká republika má v prvních třech letech (2004 – 2006) svého členství v EU možnost vyčerpat v rámci regionální a strukturální politiky EU zhruba 2,6 miliardy Euro,

čili více než 81 miliard Kč. Tyto prostředky poplynou do ČR prostřednictvím Strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a Iniciativ Společenství.

	2004-2006	2004	2005	2006
Fond soudržnosti	945,3	316,9	266,1	362,3
Strukturální fondy	1 584,4	381,5	528,9	674
Cíl 1 (13 krajů)	1 454,3	339	485,5	629,8
Cíl 2 (Praha)	71,3	23,3	23,8	24,2
Cíl 3 (Praha)	58,8	19,2	19,6	20
Iniciativy Společenství	100,8	28,6	32,1	40,1
Interreg	68,7	21	21,4	26,3
Equal	32,1	7,6	10,7	13,8
Strukturální operace celkem	2 630,5	727	827,1	1 076,3

Tab. 5 - Alokace strukturálních operací pro ČR v letech 2004 – 2006 podle oblastí podpory (v mil. EUR, běžné ceny)

Pramen: Rámec podpory Společenství Česká republika 2004-2006

Prostředky ze Strukturálních fondů jsou využívány k naplnění předem jasně stanovených priorit, tzv. Cílů. Pro programovací období 2000 – 2006 jsou to cíle tři:

- Ø **Cíl 1** – zaměřený na podporu rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů, jejichž HDP nedosahuje 75% průměru EU, což v ČR jsou všechny regiony soudržnosti, kromě regionu hlavního města Prahy,

- Ø **Cíl 2** - zaměřený na podporu strukturálně postižených regionů, usilující o hospodářskou a sociální přeměnu vybraných regionů, které čelí hospodářským a sociálním obtížím,
- Ø **Cíl 3**- zaměřený na podporu přizpůsobování a modernizace politik a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti, týká se zejména podpory vzdělávání a zaměstnanosti v regionech mimo Cíl 1.

Hlavní oblast pomoci ze Strukturálních fondů doplňují Iniciativy Společenství, ze kterých bude ČR v následujících třech letech využívat pouze Interreg III a EQUAL. Další prostředky poplynou z Fondu soudržnosti, který financuje velké infrastrukturní projekty v oblasti dopravy a životního prostředí.

Pro získání prostředků z rozpočtu EU musí být připraveny programové dokumenty, ve kterých jsou jasně určeny priority, které bude ČR společně s Evropskou unií podporovat. Pomoc ze Strukturálních fondů EU je pak realizována pomocí tzv. operačních programů, případně Jednotných programových dokumentů, které byly v ČR zpracovány pro čerpání prostředků v rámci Cíle 2 a 3 v regionu soudržnosti Praha.⁵²

3.7 Fond soudržnosti

Prostředky poskytované z Fondu soudržnosti jsou směřovány na velké investiční projekty v sektorech životního prostředí a dopravy (transevropské dopravní sítě) v členských státech Unie, jejichž HDP je nižší než 90 % průměru EU (tuto podmínku Česká republika splňuje).

⁵² Nařízení rady (ES) č. 1260/1999, o obecných ustanoveních o strukturálních fondech

Fond se specificky nezaměřuje na regionální politiku, má spíše doplňující funkci. Z hlediska objemu finančních prostředků z EU bude tvořit cca 1/3 z celé pomoci. Poskytování pomoci z tohoto fondu je podmíněno:

- Ø HDP (respektive HNP) na obyvatele měřený paritou kupní síly (u členského státu nesmí překročit 90 % průměru EU,
- Ø členský stát musí realizovat program „hospodářské konvergence“ (posun podporovaných států k rozpočtové stabilitě, aniž by se omezovaly rozsáhlé investice, které jsou v těchto oblastech nutné).⁵³

Důležitým úkolem evropských fondů je napomáhat rozvoji zaostávajících regionů členských států pomocí přísunu finančních zdrojů. Je však otázkou nakolik je taková pomoc skutečně efektivní a nakolik ji dokážou jednotlivé regiony využít pro svůj další rozvoj a pro dostižení úrovně vyspělejších oblastí. Pro ilustraci tohoto problému je možné uvést příklad Irska jako země, která díky fondům Evropské Unie dokázala mobilizovat své síly o dosáhla skokového zlepšení své ekonomické situace, díky kterému získala přezdívku „Irský tygr“. Na druhé straně je možné jako negativní příklad uvést východní oblasti Spolkové republiky Německo, kde ani masivní peněžní injekce nedokázaly vzkřísit skomírající hospodářství (v tomto případě šlo hlavně o finanční zdroje z Německa, avšak pro náš příklad není rozhodující ani tak původ finanční pomoci jako spíše samotný fakt její existence).

3.8 Programové zabezpečení regionální politiky v ČR

Zabezpečení Strategie regionálního rozvoje ČR vyžaduje plné respektování principů regionální politiky Evropské unie, které tvoří současně principy programového zabezpečení regionálního rozvoje ČR. V rámci České republiky půjde o přípravu strategických a

⁵³ Nařízení Rady (ES) č. 1164/1994 o zřízení Fondu soudržnosti

programových dokumentů, jejichž prostřednictvím bude realizována podpora regionálního rozvoje v ČR v širším slova smyslu.

Strategické a programové dokumenty jsou vypracovávány jednak na úrovni státu:

- Ø **Dlouhodobé koncepce** jako základní dlouhodobé koncepční dokumenty, které orientují rozvoj různých sfér národního hospodářství,
- Ø **Strategický program sociálního a ekonomického rozvoje ČR** jako základní strategický dokument rozvoje ekonomiky na vymezené období,
- Ø **Strategie regionálního rozvoje České republiky** jako základní strategický dokument pro podporu regionálního rozvoje na vymezené období,
- Ø **Státní program regionálního rozvoje** jako střednědobý dokument, který formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje a stanoví zaměření podpory regionálního rozvoje pro jeden nebo společně pro více regionů,
- Ø **Sektorové politiky** jako střednědobé dokumenty, které formulují přístup státu k podpoře rozvoje příslušného sektoru a jeho odvětví, poskytují potřebná východiska a stanoví rozvojové cíle a zásady pro vypracování sektorových rozvojových programů,
- Ø **Sektorový rozvojový program** jako taktický dokument, který konkretizuje rozvojové cíle a rozvojové aktivity sektoru ve formě konkrétních opatření a projektů (tento dokument není zatím konstituován).

Na úrovni krajů:

- Ø **Strategie rozvoje kraje** jako základní strategický dokument, který orientuje další rozvoj kraje na vymezené období,
- Ø **Program rozvoje územního obvodu kraje** (zkráceně **Program rozvoje kraje**) jako taktický dokument, který konkretizuje strategické cíle a rozvojové aktivity ve formě konkrétních opatření a projektů, určuje jejich nositele a stanoví způsob financování a implementace.

Programové dokumenty vyžadované Evropskou unií (pro využití zdrojů předvstupních a strukturálních fondů EU):

- Ø **Národní (regionální) rozvojový plán**, který je hlavním dokumentem pro vyjednání podpory ze Strukturálních fondů Evropské unie a zahrnuje všechny regiony Cíle 1 v ČR (regiony v úrovni NUTS 2),
- Ø **Rámec podpory Společenství**, který bude vytvořen Evropskou komisí na základě předloženého NRP (jde o dokument, který vymezí zaměření a rozsah podpory ze Strukturálních fondů Evropské unie),
- Ø **Sektorové operační programy**, jako taktické dokumenty vytvořené na úrovni ministerstev, které rozpracovávají problémové celky strategií mající plošný (celostátní) charakter,
- Ø **Regionální operační programy**, jako taktické dokumenty, které budou zpracovány v úrovni jednotlivých regionů NUTS II. ROP rozpracovávají ty problémové celky strategií, pro které bude požadováno spolufinancování ze zdrojů EU a pro které je z hlediska principu subsidiarity efektivnější zabezpečit realizaci v regionální úrovni.⁵⁴

⁵⁴ Strategie regionálního rozvoje České republiky

V ČR jejíž velká část spadá do Cíle 1 (podpora zaostávajících regionů), existuje třífázový plánovací postup:

Ø **vícestupňový systém:**

- Národní rozvojový plán – NRP,
- Rámec podpory Společenství – RPS,
- Operační programy – OP,

Ø **zjednodušený systém:**

- Jednotný programový dokument - JPD.

Základním programovým dokumentem pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU pro Českou republiku je **Národní rozvojový plán na léta 2004 až 2006**. Na jeho základě byly s Evropskou komisí dojednány texty **Rámce podpory Společenství** a pěti odvozených **operačních programů** pro realizaci pomoci v rámci Cíle 1 evropské regionální politiky. Pro Cíl 2 a Cíl 3 byly vyjednány **Jednotné programové dokumenty** pro region Praha.

3.9 Národní rozvojový plán

NRP představuje základní strategický dokument České republiky pro získání podpory ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti, pro zkrácené programové období 2004 – 2006. NRP se zpracovává pro regiony NUTS II, které splňují kritéria zařazení pod Cíl 1 politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie. Sedm regionů z osmi⁵⁵ dosahuje podle používaného indikátoru méně než 75 % průměru úrovně HDP EU. Výjimkou je region Praha, který tento průměr vysoce převyšuje. Na základě těchto

⁵⁵ Střední Čechy, Severozápad, Jihozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava,

Moravskoslezsko – zákon 248/2000 Sb.

podkladů bylo rozhodnuto Komisí o zpracování uceleného programového dokumentu pro celý stát – **Národní rozvojový plán České republiky**.

3.9.1 Vývoj vzniku NRP

První verzi návrhu NRP vzala vláda na vědomí usnesením č. 1140/1999 ze dne 27.října 1999. Jeho upravenou verzi projednala 5.ledna 2000 a přijala k němu Usnesení č.14/2000, další aktualizované znění bylo projednáno vládou ČR dne 14.května 2001 a vláda k němu přijala Usnesení č. 470/2001 a na konci června 2001 byla aktualizovaná anglická verze předložena Evropské komisi k připomínkám. V prosinci 2002 schválila vláda ČR Národní rozvojový plán 2004 – 2006.

Národní rozvojový plán obsahuje popis současné situace, definuje strategii, vymezuje zaměření operačních programů, stanovuje systém pro řízení a monitorování a určuje finanční rámec NRP. Struktura a obsah dokumentu vychází z legislativy EU, zejména z Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 a tvoří povinnou součást přípravy na využívání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti Evropské unie.

3.9.2 Cíle NRP 2004 – 2006

Dlouhodobým záměrem České republiky je dosáhnout stabilního růstu, který bude umožňovat postupné vyrovnávání ekonomické úrovně s průměrem zemí Evropské unie. Globální cíl NRP je možné definovat jako **udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti**.

Globální cíl a k němu vedoucí strategie se budou soustřeďovat na dosažení specifických cílů:

- Ø vytvoření podmínek pro růst ekonomiky,
- Ø zvýšení kvalifikační úrovně, konkurenceschopnosti a mobility pracovní síly,
- Ø přiblížení se standardům EU v oblasti životního prostředí,
- Ø vyvážený rozvoj regionů.

K dosažení stanovených specifických cílů přispějí základní oblasti rozvoje, které jsou definovány jako tzv. **prioritní osy**. NRP definuje šest prioritních os:

- Ø *posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb,*
- Ø *rozvoj dopravní infrastruktury,*
- Ø *rozvoj lidských zdrojů,*
- Ø *ochrana a zkvalitňování životního prostředí,*
- Ø *rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství,*
- Ø *rozvoj cestovního ruchu.*⁵⁶

Prioritní osy budou zase realizovány prostřednictvím operačních programů.⁵⁷ Hlavními osami jsou „**Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb**“ a „**rozvoj lidských zdrojů**“. Zbývající osy mají spíše sekundární charakter, nepřispívají přímo k dosažení globálního cíle, ale reagují na socioekonomický kontext NRP a celkové zaměření politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU.

⁵⁶ Národní rozvojový plán na léta 2004 až 2006

⁵⁷ viz. kapitola 3.12

3.10 Rámec podpory Společenství

RPS je programový dokument, který schválila Evropská komise po dohodě s Českou republikou na základě předloženého NRP. Tento dokument má charakter smlouvy a specifikuje závazek obou stran poskytnout prostředky na dosažení cílů v tomto dokumentu uvedených. Zajišťuje koordinaci veškeré pomoci EU a je rozčleněný podle priorit a realizován prostřednictvím jednoho nebo více operačních programů. RPS navazuje na globální a specifické priority NRP, vymezuje prioritní cíle a oblasti, do kterých směřují prostředky ze strukturálních fondů EU.

Globální strategie Rámce podpory Společenství je realizována prostřednictvím specifických strategií popsanych v pěti operačních programech.⁵⁸ Všechny dokumenty jsou tzv. programovány na období příslušné finanční perspektivy.

Rámec podpory Společenství je klíčovým programovým dokumentem pro využívání strukturálních fondů, díky kterému může Česká republika pro programové období 2004 – 2006 využívat z rozpočtu prostřednictvím programů strukturálních fondů v prvních třech letech členství v Evropské unii až 1,454 mld. Euro. Mimo uvedenou částku má možnost ČR možnost čerpat zhruba dalších 1,176 mld. Euro z rozpočtu EU v rámci ostatních strukturálních operací. Jde hlavně o prostředky vyčleněné pro Cíl 2 a Cíl 3 regionální a strukturální politiky EU pro region soudržnosti Praha a spolufinancování velkých projektů v oblasti životního prostředí a infrastruktury z Fondu soudržnosti (asi 945 mil. Euro). Česká republika se také účastní na Iniciativách Společenství Interreg a EQUAL.

⁵⁸ OP PP, OP Rozvoj lidských zdrojů, OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství,

OP Infrastruktura, SROP – kap. 3.13

Rámec podpory Společenství (Cíl 1)	2004-2006	2004	2005	2006
běžné ceny - EK	1 454 265 778	338 952 807	485 488 619	629 824 352
Operační program	2004-2006	2004	2005	2006
Průmysl a podnikání	260 852 142	60 798 079	87 082 257	112 971 806
Infrastruktura	246 360 355	57 420 408	82 244 353	106 695 594
Rozvoj lidských zdrojů	318 819 283	74 308 763	106 433 869	138 076 651
Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	173 901 427	40 532 052	58 054 838	75 314 537
SROP	454 332 571	105 893 505	151 673 302	196 765 764
Celkem	1 454 265 778	338 952 807	485 488 619	629 824 352

Tab. 6 - Finanční prostředky na Rámce podpory Společenství = Cíl 1 (EUR, běžné ceny)

Pramen: <http://www.strukturalni-fondy.cz/index.php?show=000008>, ze dne 25-03-2005

Obsah RSP tvoří:

- Ø popis současné makroekonomické situace v České republice, všeobecný popis území, demografické charakteristiky, hospodářskou a sociální situaci a situaci v oblastech zemědělství, venkova, cestovního ruchu a životního prostředí, popis stávajících rozvojových programů, a to národních, regionálních a sektorových politik, ale i předvstupní pomoci EU,
- Ø výsledky socioekonomické SWOT analýzy, specifické a horizontální cíle jichž bude dosaženo prostřednictvím realizace prioritních os,

- Ø popis jak bude dosaženo shody s politikami Společenství a jak je zajištěna vnější a vnitřní soudržnost (s dalšími národními programy a programy EU a mezi jednotlivými operačními programy v RPS),
- Ø zaměření jednotlivých operačních programů,
- Ø finanční plán,
- Ø ex-ante ověření principu adicionality,
- Ø opatření týkající se řízení, monitorování, hodnocení a finanční kontroly,
- Ø přehled systémů řídicích orgánů, monitorovacích výborů.⁵⁹

Řídicím orgánem RPS je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - Odbor Rámce podpory Společenství, který je rovněž gestorem vyjednávání o reformě politiky soudržnosti v příštím programovém období 2007-2013 a hlavním koordinátorem tvorby programových dokumentů. Tento orgán nese celkovou odpovědnost za účinnost, správnost řízení a provádění poskytované pomoci ze strukturálních fondů České republiky, je odpovědný za věcnou koordinaci pomoci v rámci strukturální politiky EU a za komunikaci s Evropskou komisí. Jeho posláním je zabezpečovat celkovou koordinaci řízení všech operačních programů. Zajišťuje především následující činnosti:

- Ø vytvoření a správa informačního systému pro monitorování pomoci ze strukturálních fondů (Monitorovací systém strukturálních fondů),
- Ø vypracování obecného postupu pro systém administrace projektů v rámci strukturálních fondů,
- Ø vypracování výroční zprávy o provádění pomoci a po schválení Monitorovacím výborem Rámce podpory Společenství její předložení Komisi,
- Ø vypracování metodiky pro zajištění shody s politikami Společenství (v souladu s čl. 12 Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999), vysvětlujících

⁵⁹ Rámec podpory Společenství Česká republika 2004-2006

pokynů pro předkladatele projektů i manuálu popisujícího mechanismus kontroly shody s politikami Společenství,

- Ø zajištění plnění povinností týkajících se informovanosti a publicity na úrovni RPS.⁶⁰

3.11 Operační programy

Česká republika má v Rámci podpory Společenství připraveno celkem pět operačních programů jejichž realizací má být dosaženo globálního cíle a specifických cílů stanovených v NRP. Jedná se o čtyři sektorově zaměřené operační programy:

- Ø OP Průmysl a podnikání
- Ø OP Infrastruktura
- Ø OP Rozvoj lidských zdrojů
- Ø OP Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství

a jeden regionálně zaměřený operační program:

- Ø Společný regionální operační program

Operační program je dokument, který schválila Evropská komise, určený pro realizaci Rámce podpory Společenství a obsahuje komplexní soubor priorit, která zahrnují víceletá opatření. Za každý z operačních programů pak odpovídá jedno z ministerstev ČR a je mu přidělen určitý podíl z prostředků určených pro regiony Cíle 1 v ČR. OP je financován z jednoho nebo i více fondů, či z jednoho nebo více různých stávajících finančních nástrojů a Evropské investiční banky.

⁶⁰ Rámec podpory Společenství Česká republika 2004-2006

Struktura OP by měla být následující:

- Ø obecná charakteristika programu (priority OP, analýza regionu, charakter regionální politiky, cíle a struktura programu,...),
- Ø popis jednotlivých subprogramů,
- Ø implementace a monitoring,
- Ø finanční plán,
- Ø rozhodnutí Evropské komise, kterým EK tento operační program schválila.

Vymezení obsahu operačních programů vychází z prioritních os Národního rozvojového plánu, z doporučení Evropské komise k NRP a z nařízení Rady (ES) týkajících se strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.⁶¹ Při vymezení obsahu jednotlivých operačních programů byla věnována velká pozornost zajištění jejich vzájemné provázanosti a synergie a současně vyloučení duplicity mezi operačními programy navzájem. Cílem je vytvořit jednoduchou a transparentní programovou strukturu, při respektování principu monofondovosti operačních programů (spolufinancování pouze z jednoho strukturálního fondu).⁶²

3.11.1 Operační program Průmysl a podnikání

OP PP⁶³ je zaměřen na rozvoj podnikatelského prostředí, podnikání v průmyslu a v průmyslových službách, zvyšování konkurenceschopnosti české průmyslové produkce, výzkum a vývoj v průmyslu a rozvoj a zvýšení efektivnosti energetiky.

⁶¹ Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999

⁶² výjimku tvoří OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a SROP

⁶³ za přípravu tohoto programu odpovídá Ministerstvo průmyslu a obchodu

Jeho globálním cílem je zvýšení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb a dokončení potřebných strukturálních změn v průmyslu, což je v souladu s 1. prioritní osou Národního rozvojového plánu - Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb. Základním posláním tohoto OP je přispět k zachování a dalšímu rozvoji konkurenceschopného a efektivně vyrábějícího průmyslového sektoru v České republice.

OP PP je koncipován jako operační program, který je financován z Evropského fondu regionálního rozvoje. Prostřednictvím koordinovaného využití finančních prostředků ERDF, státního rozpočtu, dalších veřejných prostředků České republiky, soukromých zdrojů a zdrojů mezinárodních finančních institucí (např. EIB) bude zajištěno dosažení pozitivních synergických efektů v rámci jednotlivých priorit a opatření. Intenzita veřejné podpory je předpokládána v průměru 50%, tzn. že zhruba polovinu nákladů na realizaci jednotlivých priorit směřujících do produktivního sektoru budou pokrývat soukromé zdroje.⁶⁴

3.11.2 Operační program Infrastruktura

Globálním cílem OP Infrastruktura⁶⁵ je ochrana a zlepšování stavu životního prostředí, rozvoj a zkvalitňování dopravní infrastruktury při respektování principů udržitelného rozvoje s důrazem na naplňování standardů Evropské unie. Tento OP vytváří rámec pro přípravu investičních projektů, jejichž cílem je zlepšit stav jednotlivých složek životního prostředí, zajistit rozvoj nové kvality udržitelné mobility pro svobodný a bezpečně přístupný pohyb osob, služeb, zboží, kapitálu a podpořit tím udržitelný rozvoj regionů zařazených do Cíle 1.⁶⁶

⁶⁴ OP Průmysl a podnikání

⁶⁵ za přípravu tohoto programu odpovídá Ministerstvo dopravy a Ministerstvo životního prostředí

⁶⁶ OP Infrastruktura

Finanční prostředky pro zabezpečení OP Infrastruktura budou čerpány z Evropského fondu regionálního rozvoje.⁶⁷

3.11.3 Operační program Rozvoj lidských zdrojů

OP RLZ⁶⁸ tvoří základ pro realizaci podpory z Evropského sociálního fondu v oblasti rozvoje lidských zdrojů v České republice na období 2004 – 2006. Strategie tohoto OP je plně konzistentní se strategií zaměstnanosti EU, která je založena na čtyřech pilířích:

- Ø zaměstnanost,
- Ø podnikání,
- Ø adaptabilita,
- Ø rovné příležitosti.

Globálním cílem je dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje.⁶⁹

3.11.4 Operační program Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství

Strategie OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství⁷⁰ vychází z analýzy ekonomické a sociální situace v zemědělství a venkovském prostoru. Rozvoj venkova a

⁶⁷ Velké investiční projekty a sdružené projekty (tzv. skupiny projektů) celostátního významu s náklady, které v zásadě nejsou nižší než 10 mil. Euro, budou realizovány v rámci Fondu soudržnosti.

⁶⁸ za přípravu tohoto programu odpovídá Ministerstvo práce a sociálních věcí

⁶⁹ OP Rozvoj lidských zdrojů

zemědělství je nutné realizovat hlavně v multifunkčním a konkurenceschopném zemědělství, s důrazem na zvyšování kvality životního prostředí, které bude základem dlouhodobého ekonomického růstu. Důraz je kladen na investice do zemědělství, včetně podpory mladých zemědělců a na zpracování produktů zemědělské výroby. OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je založen na trvale udržitelném rozvoji a stabilizaci venkovských oblastí.

Globálním cílem je zvýšení podílu tohoto sektoru na tvorbě HDP a zaměstnanosti, zachování životního prostředí, zajištění trvale udržitelného polyfunkčního rozvoje venkova na trvale udržitelném zemědělství, lesním a vodním hospodářství v integraci s kvalitním zpracováním zemědělských produktů.⁷¹

OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství bude spolufinancován z EAGGF – podpůrné sekce. Opatření chov ryb a činnosti prováděné odborníky v rybářství bude podporováno z FIGG.

3.12 Společný regionální operační program – SROP

Po doporučení Evropské komise byl vypracován jediný regionálně orientovaný operační program SROP (Společný regionální operační program), který zahrnuje rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti České republiky (celé území ČR, mimo region Praha), jenž mohou být napojeny na strukturální fondy EU v rámci Cíle 1.

⁷⁰ za přípravu tohoto programu odpovídá Ministerstvo zemědělství

⁷¹ OP Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství

Financování SROP bude zabezpečeno ze zdrojů EU (u většiny opatření příspěvek EU dosáhne 75 % veřejných zdrojů programu) a veřejných prostředků ČR, přičemž se počítá rovněž se zapojením soukromých zdrojů. Veřejné prostředky ČR budou zajištěny především ze státního rozpočtu (MMR), z rozpočtů krajů a obcí a státních fondů (Státní fond životního prostředí, Státní fond dopravní infrastruktury). Spolufinancování bude doplněno finančními prostředky z mezinárodních institucí (např. Evropské investiční banky).

Podpora pro SROP ze Strukturálních fondů Evropské unie bude poskytována ze dvou fondů:

- Ø Evropského fondu regionálního rozvoje – ERDF – pro priority 1, 2, 3 (částečně) a 4
- Ø Evropského sociálního fondu – ESF – pro prioritu 3 (částečně)

V rámci SROP je kladen důraz na podporu vyváženého a udržitelného ekonomického rozvoje regionů, který vychází z iniciativ veřejného, neziskového a soukromého sektoru. SROP podporuje především aktivity jejichž realizace spadá do působnosti obcí a krajů z hlediska platné české legislativy, tímto se odlišuje od ostatních OP, které jsou zaměřeny na realizaci opatření, která jsou převážně v působnosti státu z hlediska české legislativy.⁷²

SROP je orientován na podporu vyváženého a udržitelného vývoje ekonomických aktivit, které spočívají zejména:

- Ø zvyšování konkurenční schopnosti České republiky,
- Ø zkvalitňování regionální infrastruktury,
- Ø rozvíjení infrastruktury pro rozvoj lidských zdrojů,
- Ø snižování disparit v sociálních a ekonomických podmínkách,

⁷² Společný regionální operační program

- Ø ochraně a zlepšování životního prostředí,
- Ø rozvoji venkova a podpoře cestovního ruchu.

Jako řídicí orgán SROP bylo jmenováno Ministerstvo pro místní rozvoj a funkcí platebního orgánu SROP bylo pověřeno Ministerstvo financí. Též bylo rozhodnuto delegovat na kraje – regionální rady – kompetence, které jsou spojené s realizací projektů a zajistit jejich podíl na řízení celého programu.

3.12.1 Cíle a strategie SROP

Globálním cílem SROP je dosáhnout trvalého a vyváženého rozvoje regionů ČR i růstu kvality života všech skupin obyvatel regionů na základě povzbuzování nových ekonomických aktivit s důrazem na tvorbu pracovních míst v regionálním i místním měřítku, na zlepšení kvality infrastruktury, na rozvoj lidských zdrojů a na prohlubování sociální integrace.

Specifickými cíly SROP jsou:

- Ø zvýšit prosperitu regionů rozvojem malých a středních podniků, řemesel a vytvářením nových pracovních příležitostí,
- Ø všestranně zkvalitnit regionální dopravní a informační infrastrukturu při respektování ochrany životního prostředí,
- Ø zlepšit životní podmínky obyvatel, zejména minorit, a integrovat sociálně vyloučené skupiny do komunity a k pracovnímu uplatnění,
- Ø zvýšit kvalitu životního prostředí,

- Ø zvýšit podíl cestovního ruchu na hospodářské prosperitě regionů, vytvářet nové pracovní příležitosti,
- Ø zlepšit podmínky života na venkově a podporovat jejich rozvoj.

3.12.2 Principy a priority SROP

SROP je v souladu se Sdělením Komise ke strukturálním fondům a jejich koordinaci s Fondem soudržnosti v návaznosti na čl. 10 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 na následujících horizontálních principech:

- Ø udržitelný rozvoj,
- Ø rovné příležitosti,
- Ø rozvoj informační společnosti,
- Ø sociální integrace a zaměstnanost,
- Ø vyvážený rozvoj regionů.

Realizace programu bude odrážet principy vymezené ve Společném regionálním operačním programu.

Na základě stanovených cílů SROP bylo vymezeno šest priorit:

- Ø regionální podpora podnikání,
- Ø regionální rozvoj infrastruktury,
- Ø rozvoj lidských zdrojů,
- Ø zlepšování životního prostředí,

- Ø podpora venkovských oblastí,
- Ø rozvoj cestovního ruchu,
- Ø technická pomoc.

Uvedené priority odráží priority politik na evropské, národní, regionální a místní úrovni.⁷³

Priorita	2004 - 2006	podíl v %
priorita 1	45 138 356	9,9
priorita 2	196 998 604	43,4
priorita 3	92 302 852	20,3
priorita 4	108 085 719	23,8
priorita 5 (TA SROP+CSF)	11 807 040	2,6
celkem	454 332 571	100,0

Tab. 7 - Rozdělení prostředků SF na jednotlivé priority SROP

Pramen: „Společný regionální operační program na léta 2004 – 2006“

3.13 Jednotný programový dokument

Tento programový dokument byl zpracován pro region Praha, který spadá do Cíle 2 a 3, a jeho hlavním cílem je odstranění nejvýznamnějších slabých stránek a rozvojových bariér vybraných pražských obvodů tak, aby Praha byla schopna plnit očekávané role dynamického hlavního města členské země EU. Program je výrazně ekologicky orientován a umožňuje mimo jiné realizovat i opatření, která v budoucnu zabrání katastrofickým následkům povodní. Samostatný programový dokument pro hlavní město byl zpracován proto, poněvadž Praha svou ekonomickou výkonností daleko převyšuje ostatní regiony ČR (dokonce i většinu regionů EU)⁷⁴ a nevztahuje se na ni Cíl 1 politiky soudržnosti (podpora

⁷³ Společný regionální operační program na léta 2004 – 2006

⁷⁴ Porovnání HDP v regionech EU Statistickým úřadem ES EUROSTAT:

<http://www.euroskop.cz/cze/article.asp?id=45089&cat=5210&ts=10ec5> , ze dne 25-03-2005

zaostávajících regionů). Svou socioekonomickou situací se však Praha kvalifikovala pro získání podpory prostřednictvím Cíle 2 (podpora regionů čelících strukturálním potížím) a Cíle 3 (podpora modernizace systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti).

Priority a opatření uvedené v tomto dokumentu jsou v souladu s cíli a prioritami Národního rozvojového plánu, který byl schválen vládou ČR jako základní dokument pro vyjednávání s EU v oblasti politiky regionální soudržnosti. Současně se opírají o dlouhodobou strategii rozvoje hlavního města Prahy. Obsahem tohoto dokumentu je:

- Ø stanovení strategií a priorit,
- Ø souhrnný popis plánovaných opatření k realizaci priorit,
- Ø orientační finanční plán,
- Ø opatření pro realizaci (řídící orgány, mechanismy, monitorovací a hodnotící systémy, kontrola),
- Ø předběžné ověření adicionality (odsouhlasené členským státem a Komisí),
- Ø informace o transparentnosti finančních toků (zejména mezi státem a přijímacím regionem).⁷⁵

⁷⁵ Nařízení rady (ES) č. 1260/1999, o obecných ustanoveních o strukturálních fondech

ZÁVĚR

1.května 2005 došlo k významné události Evropské unie, proběhlo její již páté rozšíření. Současné rozšíření Evropské unie se velice liší od předchozích etap, jimiž rozšiřování zatím procházelo. Nikdy v minulosti nebyl počet uchazečů o členství tak veliký a nikdy také nebyla jejich ekonomická úroveň tak hluboko pod průměrem Unie, jako je tomu nyní. Společný HDP nových členských zemí představuje jen kolem 5 % celkového HDP EU. Noví členové Unie neposkytují zatím příliš rozsáhlé odbytiště pro exportéry z původních zemí EU, i když jejich potenciál nikdo v EU nepodceňuje. Země EU stojí o to, aby její součástí byly země, které mají stabilní politický systém, které respektují lidská práva, práva menšin, aby to byly demokratické státy s politickým systémem zaručujícím doma i navenek stabilitu a disponující prosperující ekonomikou. Cílem této evropské integrace je postupně odstraňovat bariéry mezi členskými státy, vytvořit jednotný vnitřní trh a měnovou unii, zajistit hospodářskou prosperitu a růst životní úrovně obyvatel všech členských zemí.

Pro zajištění této stability, která je též v zájmu nových členských zemí, je Evropská unie ochotna významně přispět k jejich hospodářské konsolidaci formou regionální a strukturální politiky - podpora zaostávajících regionů, náročné průmyslové restrukturalizace, modernizace zemědělství a zvelebení venkova, politiky zaměřené na snižování nezaměstnanosti, podpora prohlubování výzkumu a růstu vzdělanosti, dopravní infrastruktury, ekologických programů, malých a středních podniků ...

Evropský sjednocovací proces se rozvíjel postupně a byl provázen řadou obtíží, procházel střídavě fázemi rozvoje a útlumu. Rychlost a konkrétní podoba sjednocování závisí na mnoha činitelích, mezi něž patří politika jednotlivých členských států, vývoj hospodářského cyklu a změny v mezinárodním prostředí. Stejně tak i regionální a strukturální politika prošla za dobu své existence několika reformami. Tyto reformy byly a

budou potřebné, poněvadž se stále rostoucím počtem nových přistupujících států, dochází ke znatelnějším rozdílům mezi ekonomickou a sociální úrovní jednotlivých zemí. Regionální politika se vyvíjela a měnila podle potřeb nových přistupujících zemí, kde se odrážely potřeby jejich regionů a samozřejmě potřeby samotných obyvatel. Členství v Evropské unii znamená velkou výzvu a příležitost. Bude velmi záležet na tom, jak se podaří nových příležitostí a možností, které členství v Evropské unie poskytuje, využít.

Česká republika po vstupu do Evropské unie získala právo čerpat významnou částku finančních prostředků ze společného rozpočtu EU. Aby stát prostředky z fondů EU získal, musí zajistit, že budou účelně a efektivně vynakládány. Zkušenost současných členských zemí ukazuje, že jednotlivé státy často nejsou schopny využít všechny prostředky, které pro ně Evropská unie vyčlenila. Odhaduje se, že současnými členskými státy EU je využíváno asi 70 % přidělených prostředků. Skutečné využití těchto prostředků závisí na úrovni a kvalitě zpracovaných projektů, ale také na včasném vytvoření a fungování institucí potřebných k obsluze těchto fondů.

O tom, jak se projeví vstup ČR do EU v jednotlivých regionech, rozhodnou do velké míry administrativní orgány regionů, tj. zejména zastupitelské orgány krajů a obcí. Na nich především záleží, zda zaměření a kvalita projektů, na jejichž financování se prostřednictvím strukturálních fondů bude podílet Evropská unie, vyhoví stanoveným podmínkám. Výhodu budou mít nepochybně kraje a regiony, které si na pilotních programech v rámci předvstupní pomoci postupy zpracování a implementace projektů vyzkoušely.

Prostředky, které z rozpočtu EU ČR získá, přispějí k urychlení hospodářského rozvoje a modernizaci národního hospodářství. Dosavadní zkušenosti států, které vstupovaly do Evropské unie s ekonomickou úrovní srovnatelnou s naší (Portugalsko,

Irsko) ukazují, že díky cílenému využití pomoci evropských fondů lze v relativně krátké době dosáhnout významného pokroku.

Kromě přínosů je nutno též počítat s problémy, které členství v Evropské unii přinese. Na všechny subjekty budou kladeny vyšší nároky. Česká republika se zapojí do náročného ekonomického prostředí, čeští výrobci budou vystaveni zvýšené konkurenci. To urychlí modernizaci a restrukturalizaci českého průmyslu, zároveň však bude spojeno se změnami na trhu pracovních sil. Začlenění ČR do Evropské unie vytváří podmínky pro růst průmyslové výroby, zkvalitnění infrastruktury (dopravních, energetických a telekomunikačních sítí), rozšíření a zkvalitnění služeb. Urychlí se specializace českého průmyslového komplexu v rámci Evropy. Velmi bude záležet na tom, nakolik dokáže vláda a podnikatelé těchto příznivých podmínek využít. Zvyšuje se přitažlivost České republiky pro zahraniční investory, což vytváří předpoklady pro další příliv zahraničních investic. Urychlí se modernizace českého průmyslu. ČR má možnost intenzivněji využívat v rámci Unie své komparativní výhody, zejména kvalifikovanou pracovní sílu.

Se zrychlením hospodářského růstu bude spojen rychlejší vzestup životní úrovně, úrovně spotřeby a zlepšení životních podmínek obyvatelstva. Zrychlení hospodářského rozvoje přinese růst mezd, vytvoří nová pracovní místa. Ekonomická pomoc EU přispěje k urychlení ekonomického rozvoje České republiky, k vyrovnávání její ekonomické úrovně s vyspělejšími státy Unie a zároveň přispěje k vyrovnání ekonomické úrovně jednotlivých regionů v ČR.

ENCLOSURE

The important event took place in the European Union on 1st May 2005, the fifth enlargement has been already realized. Contemporary enlargement of the European Union is much different from other stages, which had been executed before. Never in the past the quantity of candidates was so big and their economic level was so low below EU average as now. Common GDP of new member countries is about 5% of overall GDP of EU. New Union members don't offer too large outlet for the exports from original EU countries yet, although nobody in the EU underestimates their potential. Priority of EU countries is the entry of countries with stable political system respecting human rights, rights of minorities, countries with the political system guaranteeing internal and outward stability and having prosperous economy. The object of this European integration is to remove gradually of the barriers between the member states, creating of the unitary internal market and the monetary union, securing the economic welfare and growing standard of living of EU inhabitants.

To secure this stability, that is in interest of new members too, the European Union is ready to significantly contribute to their economic consolidation by regional and structural policy – supporting of stagnant regions, difficult industrial reconstruction, modernization of agriculture and improving of the country, policy focusing on restraining of unemployment, supporting of research intensity and growth of knowledge, transport infrastructure, ecological programmes, development of small and middle size enterprises etc.

The European integration process was developed progressively and was accompanied by difficulties, phases of development were changed by the decays. The quickness and concrete style of the integration depends on many factors like policy of separate

member states, trend in the economic cycle and changes on the international scene. Both regional and structural policy came during its existence through several reforms. These reforms were and will be useful because growing number of new joining states lead to the more apparent differences in economic a social level of separate countries. Regional policy was developed and changed according to the requirements of new joining countries reflecting demands of their regions and certainly demands of their inhabitants. EU membership means a great challenge and chance. It will depend very much on using of the new opportunities and possibilities allowed by the European Union.

Czech Republic obtained the right to draw a significant amount of the financial resources from common EU budget after the entry to the European Union. To obtain the fund resources it is necessary to secure their efficient and affective use. Experience of present member countries reflects that separate states are not often capable to use all appropriate resources of the European Union. It is estimated that present EU member states use circa 70% subsidiaries. The real use depends on the level and quality of utilized projects but also on timely creation and function of institution needed for the fund utilisation.

The effect of the entry of the Czech Republic to the EU for the particular regions shall be significantly affected by the local administration, i.e. by regional and municipal representative bodies. It mainly depends on them, if the scope and quality of projects financed by EU structural funds would meet the required conditions. These regions, having experience with processing and implementation of the projects arranged during pre-accession help in the frame of pilot programmes, would reap the benefit.

The resources that the Czech Republic will obtain from the EU budget, will contribute to the accelerating of economic development and to the modernisation of the national economy. Used experience of these states accessing to the EU with the comparable level as the Czech Republic (Portugal, Ireland) have, reflects that as a result of directed exploitation of the help from EU funds it is possible to achieve an important progress in a relatively short time.

It is necessary to think not only about the benefits but about the problems of the EU membership too. Higher demands will be submitted on the all subjects. The Czech Republic will become part of a difficult economic scene, the Czech producers will face to the larger competition. This accelerates the modernization and restructuring of the Czech industry, but at the same time it will convey the changes in the labour market. The Czech Republic membership in the EU creates the conditions for the growth of industrial production, improving of the infrastructure (transport, energy and telecommunication nets), extension and improvement of services. The specialization of the Czech industrial complex in the European frame will be accelerated. The capability of the Czech government and enterprisers to take the advantage of these favourable conditions will be important. The attraction of the Czech Republic for foreign investors is getting higher and that creates conditions for another flow of foreign investment. The Czech industry will be put forward. The Czech Republic has the opportunity to use more intensively its comparative advantage in the EU framework, especially qualified labour force.

The acceleration of the economic growth relates with the quicker rise of standard of living, level of consumption and improving of living conditions of inhabitants. The acceleration of economic development brings the growth of earnings, creates new engagement. EU economic help assists to the acceleration of economic development of the Czech Republic, to the balancing its economic level with the more advanced EU states and at the same time contributes to the equalization of the economic level of the individual regions in the Czech Republic.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura:

- [1] *Slovníček vybraných pojmů politiky soudržnosti EU*. 1.vydání. Praha: MMR ČR, 1999.
- [2] Kolektiv. *Česká republika v Evropské unii Přínosy a náklady*. 1.vydání. Eva Rozkotová-IFEC. 2004. 164s. ISBN 80-903409-1-1
- [3] Kolektiv. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 3.vydání. Praha: IFEC. 2001. 264 s. ISBN 80-86412-08-3
- [4] LUKÁŠ, Z. *Regionální a strukturální politika EU*. Praha: Grafické závody Hronov. 2000. ISBN 80-238-5978-1
- [5] Mates, P., Wokoun, R. a kolektiv *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Prospektrum. 2001. ISBN 80-7175-100-6
- [6] POTLUKA, O. a kol. *Průvodce strukturálními fondy Evropské unie*. 1.vydání. Praha: IREAS. 2003. 198 s. ISBN 80-86684-02-4
- [7] WOKOUN, R. *Regionální politika a rozvoj v České republice*. 2.vydání, Praha: MMR ČR. 1999. 87 s
- [8] WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do EU*. 1.vydání. Praha: VŠE v Praze, nakladatelství Oeconomia, 2003, 326 s. ISBN 80-245-0517-7.

Legislativa EU:

- Nařízení Rady (ES) č. 1257/1999, o podpoře pro rozvoj venkova ze Zemědělského podpůrného a záručního fondu a měnící a zrušující některá ustanovení
- Nařízení rady (ES) č. 1260/1999, o obecných ustanoveních o strukturálních fondech,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1261/1999, o Evropském fondu pro regionální rozvoj
- Nařízení Rady (ES) č. 1263/1999, o Finančním nástroji pro podporu rybářství
- Nařízení Rady (ES) č. 1264/1999, měnící Nařízení Rady (ES) č. 1164/1994, o založení Fondu soudržnosti
- Nařízení Rady (ES) č. 1265/1999, měnící přílohu II k Nařízení Rady (ES) č. 1164/1994, o založení Fondu soudržnosti
- Nařízení Rady (ES) č. 1266/1999, o koordinaci pomoci žadatelským státům v rámci předvstupní strategie
- Nařízení Rady (ES) č. 1267/1999, vytvářející nástroj pro strukturální politiku pro předvstupní fázi (ISPA)
- Nařízení Rady (ES) č. 1268/1999, o podpoře Společenství pro předvstupní opatření pro rozvoj zemědělství a venkova v žadatelských státech střední a východní Evropy v předvstupním období (SAPARD)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1784/1999, o Evropském sociálním fondu
- Nařízení komise (ES) č. 1685/2000, kterým se stanoví podrobná pravidla pro provádění směrnice Rady (ES) č. 1260/1999 týkající se způsobilosti výdajů na činnosti spolufinancované strukturálními fondy,
- Nařízení komise (ES) č. 438/2001, které stanovuje detailní pravidla pro provádění nařízení Rady (ES) č. 1260/1990 v oblasti řídicích a kontrolních systémů pomoci, poskytované v rámci strukturálních fondů,

- Nařízení komise (ES) č. 448/2001, kterým se stanoví podrobná pravidla pro provádění nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 ohledně postupu při provádění oprav financování u pomoci poskytované v rámci strukturálních fondů.
- Nařízení Komise (ES) č. 1145/2003, kterým se mění nařízení (ES) č. 1685/2000 pokud jde o pravidla způsobilosti pro spolufinancování strukturálními fondy

Legislativa ČR:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,
- ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územně správních celků,
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích,
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze,
- zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

Použité programové dokumenty ČR:

- Národní rozvojový plán
- Rámec podpory společenství
- Operační programy
- Společný regionální operační program České republiky na léta 2004-2006

Přednášky na UTB ve Zlíně:

- Regionální politika - 2.ročník (ZS), doc. RNDr. René Wokoun, CSc.
- Regionální politika ČR – 3. ročník (ZS), doc. RNDr. René Wokoun, CSc.
- Regionální a strukturální politika v EU - 3. ročník (LS), doc. RNDr. René Wokoun, CSc.
- Právo EU – 4.ročník (LS), JUDr. Vladimír Balaš, CSc.

Internetové zdroje:

<http://www.euroinfocentrum.cz/>

<http://www.euroskop.cz/>

<http://www.evropska-unie.cz/>

<http://www.integrace.cz/>

<http://www.strukturalni-fondy.cz/>

<http://www.europeum.org/>

<http://www.mmr.cz/>

<http://www.mzv.cz/EU/>

<http://www.europa.eu.int/>

<http://www.czso.cz/>

<http://www.mvcr.cz/sbirka/index.html>

<http://isap.vlada.cz/homepage.nsf>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Zkr.	Vysvětlení
CF	Kohezní fond
CSF	Community Support Framework
EAGGF	Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIB	Evropská investiční banka
EK	Evropská komise
EQUAL	iniciativa Společenství
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FIFG	Finanční nástroj pro podporu rybolovu
HDP	Hrubý domácí produkt
INTERREG	iniciativa Společenství
ISPA	nástroj předvstupní pomoci
LEADER	iniciativa Společenství
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NRP	Národní rozvojový plán

NUTS	nomenklatura územních statistických jednotek
OP	operační program
OP PP	operační program průmyslu a podnikání
OP RLZ	operační program rozvoje lidských zdrojů
PHARE	nástroj předvstupní pomoci
PS	Poslanecká sněmovna
RDP	Regional Development Plan
RPS	Rámec podpory společenství
SAPARD	nástroj předvstupní pomoci
SPD	Single Programming Document
JPD	Jednotný programový dokument
SROP	Společný regionální operační program
URBAN	iniciativa Společenství
VÚSC	vyšší územně samosprávné celky

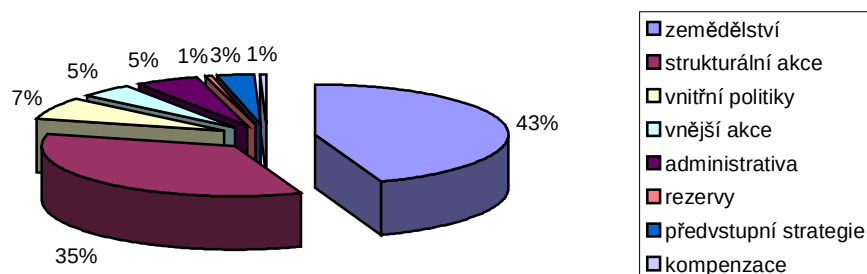
SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Postupné rozšiřování EU	str. 25
Tab. 2 - Porovnání Cílů EU v období 1994 – 1999 a 2000 – 2006	str. 26
Tab. 3 - Financování Cílů a Iniciativ Společenství ze Strukturálních fondů	str. 28
Tab. 4 - Rozdělení prostředků na strukturální fondy (SF) a Kohezní fond (CF) pro období 2000 – 2006 (v mil.Euro – v cenách roku 1999)	str. 33
Tab. 5 - Alokace strukturálních operací pro ČR v letech 2004 – 2006 podle oblastí podpory (v mil. EUR, běžné ceny)	str. 60
Tab. 6 - Finanční prostředky na Rámce podpory Společenství = Cíl 1 (EUR, běžné ceny)	str. 69
Tab. 7 - Rozdělení prostředků SF na jednotlivé priority SROP	str. 79

SEZNAM PŘÍLOH

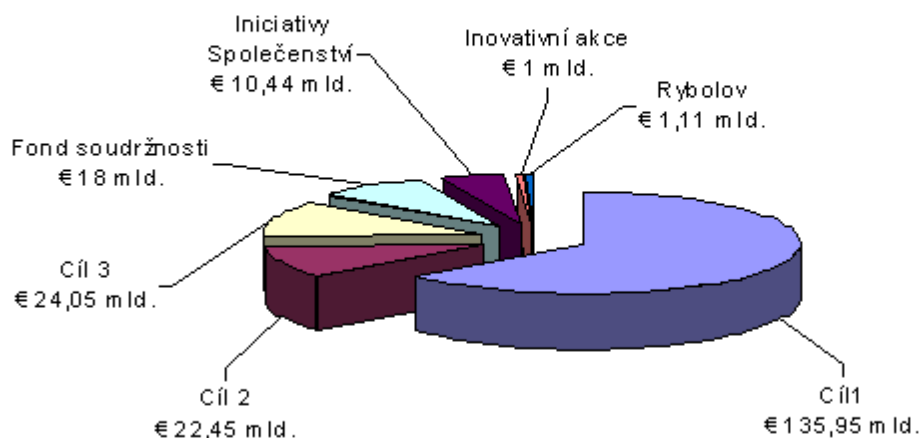
- P I Graf - Rozpočet Evropské unie pro období 2000 - 2006 pro 25 členských států
- Graf - Celkové alokace na strukturální fondy a Fond soudržnosti EU pro období 2000-2006 (v cenách roku 1999)
- P II Finanční rámec 2000 - 2006
- P III Finanční rámec 2007 - 2013
- P IV Srovnání Cílů a nástrojů hospodářské a sociální politiky v současném a budoucím programovém období
- P V Zvolené zóny EU25 pro Cíle 1 a 2 v letech 2000 až 2006
- P VI NUTS II (regiony soudržnosti) a NUTS III v České republice
- P VII Rozložení regionů ČR se soustředěnou podporou státu v letech 2004-2006
- P VIII Přehled operačních programů a jejich vazba na příslušné strukturální fondy

PŘÍLOHA I:

Graf - Rozpočet Evropské unie pro období 2000 - 2006 pro 25 členských států

Pramen: http://europa.eu.int/comm/budget/pdf/financialfrwk/enlarg/tables_ENpublication_1.pdf, ze dne 25-03-2005

Graf - Celkové alokace na strukturální fondy a Fond soudržnosti EU pro období 2000-2006 (v cenách roku 1999)

Pramen: Nařízení Rady (ES) č. 1260/1999

PŘÍLOHA II:

TABLE 2a: FINANCIAL PERSPECTIVE (EU-25) ADJUSTED FOR ENLARGEMENT AT 2004 PRICES

COMMITMENT APPROPRIATIONS	Current prices					2004 prices	
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. AGRICULTURE	41.738	44.530	46.587	47.378	49.305	50.431	50.575
1a Common Agricultural Policy	37.352	40.035	41.992	42.680	42.769	43.724	43.735
1b Rural development	4.386	4.495	4.595	4.698	6.536	6.707	6.840
2. STRUCTURAL ACTIONS	32.678	32.720	33.638	33.968	41.035	41.685	42.932
Structural funds	30.019	30.005	30.849	31.129	35.353	36.517	37.028
Cohesion fund	2.659	2.715	2.789	2.839	5.682	5.168	5.904
3. INTERNAL POLICIES	6.031	6.272	6.558	6.796	8.722	8.967	9.093
4. EXTERNAL ACTIONS	4.627	4.735	4.873	4.972	5.082	5.093	5.104
5. ADMINISTRATION (1)	4.638	4.776	5.012	5.211	5.983	6.154	6.325
6. RESERVES	906	916	676	434	442	442	442
Monetary reserve	500	500	250	0	0	0	0
Emergency aid reserve	203	208	213	217	221	221	221
Guarantee reserve	203	208	213	217	221	221	221
7. PRE-ACCESSION STRATEGY	3.174	3.240	3.328	3.386	3.455	3.455	3.455
Agriculture	529	540	555	564			
Pre-accession structural instrument	1.058	1.080	1.108	1.129			
PHARE (applicant countries)	1.587	1.620	1.664	1.693			
8. COMPENSATION					1.410	1.299	1.041
TOTAL APPROPRIATIONS FOR COMMITMENTS	93.792	97.189	100.672	102.145	115.434	117.526	118.967
TOTAL APPROPRIATIONS FOR PAYMENTS	91.322	94.730	100.078	102.767	111.380	112.260	114.740
Ceiling, approps for payments as % of GNI (ESA 95)	1.07%	1.08%	1.11%	1.09%	1.08%	1.06%	1.06%
Margin for unforeseen expenditure	0.17%	0.16%	0.13%	0.15%	0.16%	0.18%	0.18%
Own resources ceiling	1.24%	1.24%	1.24%	1.24%	1.24%	1.24%	1.24%

(1) The expenditure on pensions included under the ceiling for this heading is calculated net of staff contributions to the pension scheme, up to a maximum of 1 100 million euros at 1999 prices for the period 2000-2006.

PŘÍLOHA III:

Million € at 2004 prices

COMMITMENT APPROPRIATIONS	2006 (a)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
I. Sustainable growth	46.621	58.735	61.675	64.895	67.350	69.795	72.865	75.950
1a. Competitiveness for growth and employment	8.791	12.105	14.390	16.680	18.965	21.250	23.540	25.825
1b. Cohesion for growth and employment	37.830	46.630	47.485	48.215	48.385	48.545	49.325	50.125
2. Preservation and management of natural resources	56.015	57.180	57.900	58.115	57.980	57.850	57.825	57.805
of which: Agriculture - Market related expenditure and direct payments	43.735	43.500	43.673	43.354	43.034	42.714	42.506	42.293
3. Citizenship, freedom, security and justice	2.342	2.570	2.935	3.235	3.530	3.835	4.145	4.455
4. The EU as a global partner (c)	11.232	11.280	12.115	12.885	13.720	14.495	15.115	15.740
5. Administration (d)	3.436	3.675	3.815	3.950	4.090	4.225	4.365	4.500
Compensations (e)	1.041	120	60	60				
Total appropriations for commitments	120.688	133.560	138.700	143.140	146.670	150.200	154.315	158.450

Total appropriations for payments (b) (c)	114.740	124.600	136.500	127.700	126.000	132.400	138.400	143.100	Average
Appropriations for payments as a percentage of GNI	1,09%	1,15%	1,23%	1,12%	1,08%	1,11%	1,14%	1,15%	1,14%
Margin available	0,15%	0,09%	1,01%	0,12%	0,16%	0,13%	0,10%	0,09%	0,10%
Own resources ceiling as a percentage of GNI	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%

(a) 2006 expenditure under the current financial perspective has been broken down according to the proposed new nomenclature for reference and to facilitate comparisons. Expenditure in headings 3 and 4 includes amounts corresponding to the Solidarity Instrument (€ 961 at 2004 prices) and EDF (estimated at € 3 billion), respectively.

(b) Includes expenditure for the Solidarity Instrument (€ 1 billion in 2004 at current prices) as from 2006. However, corresponding payments are calculated only as from 2007.

(c) The integration of EDF in the EU budget is assumed to take effect in 2008. Commitments for 2006 and 2007 are included only for comparison purposes. Payments on commitments before 2008 are not taken into account in the payment figures.

(d) Includes administrative expenditure for institutions other than the Commission, pensions and European schools. Commission administrative expenditure is integrated in the first four expenditure headings.

(e) Amounts foreseen in the agreed European Union common position for the Accession Conference with Bulgaria (CONF-BG 27/04)

PŘÍLOHA IV:

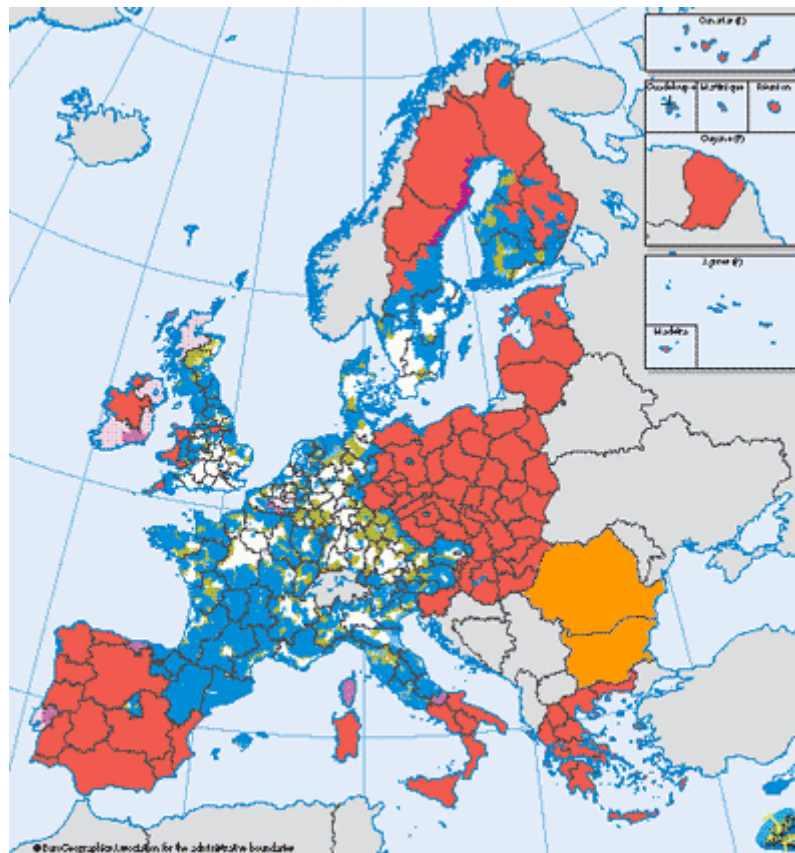
2000-2006		2007-2013	
Cíle	Finanční nástroj	Cíle	Finanční nástroj
Fond soudržnosti	Fond soudržnosti	Konvergence	Fond soudržnosti, ERDF, ESF
Cíl 1	ERDF, ESF, EAGGF-orientační sekce, FIG		
Cíl 2	ERDF, ESF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF, ESF
Cíl 3	ESF		
Interreg	ERDF	Evropská územní spolupráce	ERDF
Urban	ERDF		
Equal	ESF		
Leader+	EAGGF-orientační sekce		
Rozvoj venkova a restrukturalizace rybolovu mimo rámce Cíle 1	EAGGF-záruční sekce, FIG	Problematika rozvoje venkova a rybolovu bude součástí SZP	
9 Cílů	6 finančních nástrojů	3 Cíle	3 finanční nástroje

Srovnání Cílů a nástrojů hospodářské a sociální politiky v současném a budoucím programovém období

Pramen: <http://www.strukturalni-fondy.cz/index.php?show=000009003003>,

ze dne 18-02-2005

PŘÍLOHA V:

■ Cíl 1	■ Cíl 2
■ Dočasná podpora (do 31/12/2005)	■ Cíl 2 (částečně)
■ Dočasná podpora (do 31/12/2006)	■ Dočasná podpora (do 31/12/2005)
■ Zvláštní program	■ Dočasná podpora (částečná) (do 31/12/2005)
■ Kandidátské země na členství	

Zvolené zóny EU25 pro Cíle 1 a 2 v letech 2000 až 2006

Pramen: <http://www.strukturalni-fondy.cz/index.php?show=000009>, ze dne 03-04-2005

PŘÍLOHA VI:

NUTS II (regiony soudržnosti) a NUTS III v České republice

Pramen: <http://www.strukturalni-fondy.cz/index.php?show=000009004001002>,

ze dne 03-04-2005

PŘÍLOHA VII:

Obr. č. 3 - Rozložení regionů České republiky se soustředěnou podporou státu v letech 2004-2006
 Pramen: <http://www.strukturalni-fondy.cz/index.php?show=000009005001>, ze dne 18-02-2005

PŘÍLOHA VIII:

Název OP		ERDF	ESF	EAGGF	FIFG
OP Průmysl a podnikání (MPO)	17,94	17,94			
OP Infrastruktura (MŽP)	16,94	16,94			
OP Rozvoj lidských zdrojů (MPSV)	21,92		21,92		
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (MZe)	11,96			11,46	0,5
SROP (MMR)	31,24	27,99	3,25		
OP celkem	100	62,87	25,17	11,46	0,5

Přehled operačních programů a jejich vazba na příslušné strukturální fondy

Pramen:

http://www.strukturalni-fondy.cz/index.php?show=000008001&old_show=0000080001,

ze dne 22-4-2005

Indikativní rozdělení prostředků SF mezi operační programy

Pramen: <http://www.euroskop.cz/cze/article.asp?id=42281&cat=5201&ts=7ec23>, ze dne 25-03-2005